S. RITUUM CONGREGATIO

I.

ROMANA

Hodiernus Parochus Ecclesiae S. Catharinae a Rota de Urbe a Sacra Rituum Congregatione sequentis dubii solutionem humillime flagitavit, nimirum: An festum fixum prae mobili et magis proprium prae minus proprio, quae duo festa in occurrentia, ceteris paribus, praecedentia pollent iuxta Rubricas generales Breviarii Tit. X, n. 6, eadem gaudeant praecedentia etiam in concurrentia?

Et Sacra Rituum Congregatio, referente subscripto Secretario, audito etiam voto Commissionis Liturgicae, omnibusque accurate expensis, respondendum censuit:

Negative.

Atque ita rescripsit die 19 Maii 1899.

L. ✠ S. C. Card. MAZZELLA, *Praef.*

D. PANICI, *Secret.*

II.

CAURIEN

R. D. Vincentius Cosme, Sacerdos et Caeremoniarum Magister Ecclesiae Cathedralis Cau-

rien. de consensu sui Rmi. Ordinarii sequentium dubiorum solutionem a Sacra Rituum Congregatione humillime expostulavit, nimirum:

In Ecclesia Cathedrali Caurien. viget consuetudo persolvendi vesperas a Canonicis, cum cantu, etiam in duplicibus minoribus, semiduplicibus, simplicibus et feriis; quam consuetudinem, iuxta Decretum in *Derthonen.* d. d. 22 Maii 1841, ipsi servare tenentur; sed cum in praedictis vesperis Celebrans est paratus, altare thurificatur et per statutum speciale eiusdem Ecclesiae assistunt duo Beneficiati pluvialibus parati. Quaeritur:

I. An in vesperis ita persolvendis servandum sit Caeremoniale Episcoporum?

II. An attenta consuetudine, Celebrans possit manere in habitu chorali usque ad Capitulum, et tunc tantum assumere pluviale?

III. An praedicti pluvialistae assistere debeant Celebranti thurificationem altaris facienti?

IV. An si faciendae sunt commemorationes, persolvendae sint cum cantu propter uniformitatem?

Et Sacra eadem Congregatio ad relationem subscripti Secretarii, audito etiam voto Commissionis Liturgicae, omnibusque perpensis, rescribendum censuit:

Ad I. *Affirmative.*

Ad II. *Negative.*

Ad III. et IV. *Affirmative.*

Atque ita rescripsit die 19 Maii 1899.

C. Card. Mazzella *S. R. C. Praef.*

L. ✠ S. Diomedes Panici *Secretarius.*

III.

GUADICEN.

R. D. Emmanuel Martinez Garcia Caeremoniarum Magister Cathedralis Ecclesiae Gaditanae, de consensu sui R.mi Episcopi, sequentia dubia quae frequenter occurrunt in exequiis, Sacrae Rituum Congregationi pro opportuna solutione humillime exposuit, nimirum:

I. Cum sepeliendum est cadaver alicuius Canonici seu Beneficiati huius Cathedralis Ecclesiae Gaditanae iuxta consuetudinem duae cruces praeferuntur in processione; una processionalis Ecclesiae Cathedralis, altera quae dicitur Capitularis. Quum autem Rituale Romanum tit. 6. cap. 3. n. 1. dicat: «clerico praeferente crucem»: quaeritur: Utrum tolerari possit haec consuetudo? et quatenus negative, quaenam ex dictis crucibus praeferenda sit?

II. Circa modum quo cadaver componendum est, inter alia praecipit Rituale tit. 5. cap. 8. n. 4: «ac parva crux super pectus inter manus defuncti ponatur, aut ubi crux desit, manus in modum crucis componantur». Quum autem in dioecesi Gaditana et in aliis eiusdem regionis adsit consuetudo ponendi inter manus defuncti (si fuerit sacerdos) non parvam crucem, sed potius calicem qui aliquando solet esse argenteus, et ad Missae celebrationem assignatus, quaeritur: Permitti potest haec praxis?

III. Circa translationem cadaveris e domo

in coemeterium omnes docent deferendum esse pedibus versus ulterius, si laicus fuerit defunctus; sin autem clericus, non omnes conveniunt. Aliqui auctores docent in hoc postremo casu cadaver esse deferendum pedibus retro, et huic opinioni favet praxis, in aliquibus locis servata, deferendi clericorum cadavera capite versus ulterius. Etiam textus Ritualis congruere videtur huic sententiae dum asserit: « presbyteri vero habeant caput versus altare: » tit. 6. cap. 1. n. 17. Quaeritur ergo, utrum tenenda sit haec sententia et praxis?

IV. In Rituali tit. 6. cap. 3. n. 1. legitur: « parocho praecedente feretrum »: hoc non obstante, in civitate Gaditana viget consuetudo qua defunctus, si e clero cathedrali sit, defertur praecedens eum, qui officium sepulturae peragit, id est in medio eorum qui assistunt processioni. Estne toleranda haec consuetudo?

V. Quum Rituale dicat tit. 6. cap. 4. n. 4. « lectiones leguntur » tolerari potest consuetudo eas decantandi, praecipue vero si ita fiat a musicorum coetu, prout fit in Cathedrali Ecclesia Gaditana quoad primam et secundam lectionem?

Et sacra eadem Congregatio, referente subscripto Secretario, exquisito etiam voto Commissionis Liturgicae, attentis expositis, respondendum censuit:

Ad I. quod primam quaestionem: *Negative*; et quoad alteram: *Crux Capitularis* quae est etiam Crux Ecclesiae Cathedralis.

Ad II. *Affirmative*, dummodo calix adhibeatur qui Missae non inserviat.

Ad III. *Negative*, et cadaver cuiuscumque defuncti pedibus ulterius per viam deferatur: in Ecclesia autem quoad Sacerdotes servetur Rituale Romanum.

Ad IV. *Servetur Rituale Romanum.*

Ad V. *Affirmative.*

Atque ita rescripsit die 8 Iunii 1899.

C. Card. MAZZELLA *S. R. C. Praef.*

L. ✠ S.

D. Panici *Secretarius.*

IV.

GADITANA.

R.mus D.nus Iosephus Maria Rancés et Villaneuva Episcopus Gaditanus, Sacrae Rituum Congregationi, ea quae sequuntur pro opportuna declaratione reverenter exposuit, nimirum: Perantiqua est in civitate Gaditana Ecclesia, cui titulus Sanctae Crucis, quae dimidio decimitertii saeculi a catholico sapientissimoque rege Alphonso X. fundata, ad annum usque millesimum octingentesimum trigesimum octavum Cathedralis simul et parochialis fuit, quo quidem tempore ad hodiernum et munificentissimum templum praedicto anno consecratum Capitulum translatum est, hoc tamen modo ut, licet antiquum templum septuaginta circiter passibus a novo distet, tamen ex tunc temporis tanquam

huius Sacrarium habitum fuerit, ad quod idem Capitulum quotannis processionaliter convenire consuevit, tum in Sabbato Sancto tum in Vigilia Pentecostes, impertiendi ergo benedictionem fonti baptismali. Anno autem millesimo octingentesimo septuagesimo sexto Antistes Gaditanus Fr. Felix Maria de Arriete et Slano, utriusque Ecclesiae bono valde interesse iudicans illas omnino disgregare, reapse eas seiunxit, variasque, quas maxime existimavit opportunas, tum Capitulo tum parocho conditiones imponens, praedictam consuetudinem fontem benedicendi baptismalem in Sabbato Sancto et Vigilia Pentecostes a Capitulo non modo non improbavit, quin potius tanquam laudabilem prosequendam statuit, prout usque nunc reipsa factum est.

Hinc R.mus Orator postulat:

« Utrum, attentis circumstantiis supra expositis, talis consuetudo benedicendi fontem baptismalem a Capitulo servari possit? »

Et sacra eadem congregatio, referente subscripto Secretario, omnibus in casu expensis, respondendum censuit: *Affirmative*, dummodo utriusque Ecclesiae unicus sit fons baptismalis.

Atque ita rescripsit. Die 8 Iunii 1899.

C. Card. Mazzella *S. R. C. Praef.*

L. ✠ S.

D. Panici *Secretarius.*

V.

DECRETUM.

Quum tanta commeandi ac itinerum suscipiendorum et perficiendorum facilitas illud etiam commodi attulerit, ut Episcopi diversarum Dioecesium saepius conveniant, sive ad festum aliquod solemnius agendum, sive ad coetus episcopales celebrandos, quaesitum est: utrum liceat Episcopo Dioecesano thronum suum alteri Episcopo cedere. Hinc Sacra Rituum Congregatio quaestionem super hac throni cessione sibi pluries delatam, studiose pertractare opportunum duxit. Quare ab E.mo ac R.mo D.no Cardinali Andrea Steinhuber Relatore, in Ordinariis comitiis subsignata die ad Vaticanum habitis, propositum fuit dubium: « An Episcopus Dioecesanus gaudeat « iure cedendi thronum suum alteri Episcopo « cum Rmo.rum Canonicorum adsistentia sibi « debita? »

Et Sacra eadem Congregatio, exquisito voto Commissionis Liturgicae, omnibusque accurate discussis atque perpensis, rescribendum censuit: *Affirmative*, dummodo Episcopus invitatus non sit ipsius Dioecesani Coadiutor, aut Auxiliaris aut Vicarius Generalis aut etiam Dignitas seu Canonicus in illius Ecclesiis. Sicut autem Cardinales Episcopi Suburbicarii aliique Titulares Ecclesiarum Urbis tantum Purpuratis Patribus

thronum cedere possunt, ita Praesules Cardinales aliarum Dioecesium decet ut suum thronum nonnisi aliis eadem Cardinalitia dignitate ornatis cedant. Die 9 Maii 1899.

Facta postmodum de his Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII, per infrascriptum Cardinalem Sacrae Rituum Congregationi Praefectum relatione, Sanctitas sua Rescriptum Sacrae ipsius Congregationis ratum habuit et confirmavit, die 12 Iunii, eodem anno.

C. Card. Mazzella *Praef.*

L. ✠ S. D. Panici *Secret.*

VI.

DECRETUM.

Instantibus aliquibus Parochis, Sacrorum Rituum Congregationi sequens dubium propositum fuit: « An pro paupere defuncto cuius familia impar est solvendi expensas Missae exequialis cum cantu, haec Missa legi possit sub iisdem clausulis et conditionibus, quibus praefata Missa cum cantu conceditur. Et Sacra Eadem Congregatio, exquisito voto Commissionis Liturgicae, omnibusque rite expensis, rescribendum censuit: *Affirmative*, seu permitti posse in casu Missam exequialem lectam, loco Missae cum cantu, dummodo in dominicis aliisque festis de praecepto non omittatur Missa officio diei currentis respondens. Die 9 Maii 1899.

Quibus omnibus Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII per infrascriptum Cardinalem Sacrae Rituum Congregationi Praefectum relatis. Sanctitas Sua Rescriptum Sacrae ipsius Congregationis ratum habuit et confirmavit. Die 12 Iunii, eodem anno.

C. Card. MAZZELLA *Praef.*

L. ✠ S. D. Panici *Secret.*

ALLELUIA

SPECIMEN

Biblicum, historicum, Liturgicum.

(*Cont. vid. n. 6. pag. 395*)

Quamvis, si severius loquamur, extra provinciam nostram sit paschalis coenae minuta descriptio, nihilo tamen minus, ut ratio canendi *Hallel*, in his solemnioribus rerum adiunctis, melius intelligatur, non possumus quin obiter (1) illam in-

(1) Qui de hoc argumento accuratius edoceri desiderat, quemcumque consulere poterit tractatum archaeologiae hebraicae, superiusque citatum Edersheim, tam in opere cuius mentionem fecimus, *The Temple etc.* quam in alio, *The life and times of Jesus the Messiah* 2nd Vol. atque etiam scriptores plures *Vitae Christi*, cuius variae editiones abundant aetate nostra. Neque obliviscendus cl. Bickell, qui super hoc argumento disseruit in Zeitschrift für katol. Theolog. 1880, pag. 90-112, sub titulo: *Messe und Pascha*, dein separatim cusa, de quo censorio specimine nescio an iure nomi-

nuamus. Hoc enim velut actum transitus, si ita loqui fas sit, a iudaico ad christianum ritum constituit.

Christi aetate ritus paschalis coenae celebrandae pluribus iam mutationibus obnoxia fuerat ; cum severis determinatisque praescriptionibus legis, successu temporis, addita quoque esset traditio. Ita, vini usus haud erat lege notatus, qui nihilominus, iuxta traditionem, severius praescriptus erat. In Talmud Ierosolymitano (1) minutiores leguntur ea de re praescriptiones, et in moralis scientiae quaestionibus, quas Rabini exhibent, omnes reperiuntur solutae difficultates, quae suboriri in usu poterant. Ipsi quoque pauperiores fas erat, quatuor saltem vini calices sibi providerent, etsi stipem emendicare, vel propriam vestem, imo et seipsos pro pignore debuissent tradere. In eo quaterni numeri ratio fusius etiam explicatur. Vinum rubri coloris esse oportebat, et aquae semper immixtum (2). Herbae insuper amarae habebant locum, quae bis in coena sumebantur : primum in aqua sale respersa, inde in quadam intingebantur embammatis specie, ex palmulis, uvis passis, aceto etc. instructa. Tria illo in ritu erant necessario exponenda, ex Gamalielis sententia (8) : 1° Agnus paschalis : 2° panis azymus : 3° herbae amarae.

Initio hinc coenae adventante, paterfamilias aut conventus

---

natus Edersheim scribere valeat : « Though of course, most widely differing from what is an attempt to trace an analogy between the Ritual of the Romish mass and the Paschal Liturgy etc. (*Life and times ecc.* 2nd Vol. *pag. 511, not. 1*) ». Item in recentioribus Commentariis super evangeliis, quantum satis erit ut aliquam sibi quis ideam de re efformet, nullo negotio reperies. Legas, ex. gr. Knabenbauer, Schanz et maxime Commentaria *in Matthaeum* Van Steenkiste.

(1) Pes. X, 1.

(2) Pes. X, 3.

(3) Pes. X, 15.

praeses, primus, accipiebat vini calicem, et peculiari benedictione gratias agebat, dicens: « Benedictus es tu Jahve Deus noster, qui e nihilo eduxisti fructum vitis. Benedictus es tu Jahve Deus noster, rex orbis terrarum, qui elegisti ex universis populis etc. (1) ». Inde bibebant omnes *primum* calicem, manusque singuli abluebant, quem actum specialis comitabatur oratio.

Sed hoc veluti prooemium erat, quod sequebatur ministratio mensae paschalis. Tunc paterfamilias herbas amaras capiebat, ex quibus in aqua sale respersa intinctis comedebat, aliisque distribuebat reliquum. Cunctis e mensa sublatis patinis, *alter* implebatur calix, dum interim abrumpebatur coena. Filio tunc familiae vel iuniori convivarum munus inerat petendi: « Curnam ab aliis omnibus nox praesens differt? » Indicabat autem discrimina, panem azymum, herbas amaras, assatam carnem etc. Cui pater familias vel praeses reponebat, evolvendo ac recolendo universas electi populi vicissitudines, a Terham Abrahae patre incipiens, usque ad liberationem ab aegyptiana servitute, legisque promulgationem. Stilus dicendi liber erat, et plus minusve copiosus, prouti rerum adiuncta permittebant.

His absolutis, iterum patinas ministrabant, et pater familias per vices accipiens patinam agni paschalis, herbarum azymique, exponebat, ut superius innuimus, uniuscuisque rei significationem. Postea enixe hortabatur adstantes ut Deo grates referrent pro benefactis, quae tot tantisque prodigiis ab illo acceperunt, sequenti invitatione finem imponens: « Cantemus

(1) V. textum quem integre refert **Edersheim** in Op. cit. *The Temple etc.* pag. 204-5, qui ad rem notat: « Such, according to the best criticism, were the words of this prayer at the time of Christ. But, I must repeat that in regard to many of these prayers I cannot help suspecting that they rather indicate the spirit and direction of a prayer than embody the *ipsissima verba* ».

igitur ei: *Halleluiah* ». Hic prima concinebatur pars *Hallel*, quam iuxta superius exposita constituebant psalmi 112 et 113 nostrae Vulgatae, usque ad verba: « Non nobis, Domine, etc. ». Hanc autem partem pauciora gratiarum actionis verba concludebant: « Benedictus es tu Jahve Deus noster, Rex orbis terrarum, qui ab Aegypto redemisti nos et Patres nostros ». Duo praefati psalmi, uti ex argumento quod tractant manifestum fit, aptiores esse non poterant. Sane, Dei magnitudo in primo recolitur, qui et nobis mirum in modum indulget, et eo usque descendit, ut egenorum suscipiat curam, qui lutulentes sunt, sterilique in solitudine ploranti laetitiam affert. Post explicationem herbarum a patrefamilias peractam, quibus Aegypti amaritudines significabantur, quid dicto hymno opportunius? Item quid magis altero hymno accommodatum, post agni paschalis azymique panis expositionem, qui discessus populi ab Aegypto memoriam agit, discessum, inquam, cui ipsamet favet natura, quae exultans describitur?

Interea convivae alterum hauriebant calicem: manus ritu, quem supra innuimus, abluebant; alterum ex panibus azymis frangebant, Deoque agebant gratias: postea amaras herbas et panem, quae prius in *Charoseth* hac vice intingebant, inter praesentes distribuebant. Postremo comedebant paschalem agnum; atque hac ratione finis imponebatur coenae, usque dum locum habuit sacrificium paschale, adeo ut agni paschalis esu absolveretur coena.

Postquam vero paschale sacrificium defecerat, Hebraei panis azymi parte actum explebant (1). Lotis manibus, *tertium* miscebant calicem, atque esu absoluto gratiarum actionem persolvebant. Tertium inde bibebant calicem, super eo specialem pronunciantes benedictionem. Ea propter scripta Rabinorum illum appellant « calicem benedictionis » eadem ratione

(1) Nuncupatur *Aphikomen*, et aequo asseri iure potest, eam nostro *dessert* respondere.

qua Paulus eucharisticum calicem τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας nominat (*I. Corinth. X. 16.*): quem ritum vel maximae gravitatis iudicabant, uti ex tractatu talmudico *Beracoth* fas est arguere (51, 1). Quarto cum calice caeremonia perficiebatur, canebaturque altera pars *Hallel*, quae ex psalmis 115, 116, 117 et 118, ut superius vidimus, constituebatur.

(Continuab.)

PROF. IGNATIUS SALVATORI.

QUAESTIONES ACADEMIAE LITURGICAE ROMANAE

Circa « ADDENDA ET VARIANDA » in Rubricis.

VII.

De Hymnorum coniunctione.

Cum alicubi die 10 Februarii fiat de S. Scholastica Virg. sub ritu dup. maiori, sub eodemque ritu recolatur aliud festum die 12 eiusdem mensis, Ss. Fundatores die 11 sub ritu dup. min. recolendi, tam primis quam secundis Vesperis perpetuo carent. Hinc vehemens quaestio inter Alexandrum et Franciscum Rubricarum peritos. Primus enim defendit, iuxta reformatas Rubricas hymnum Vesperarum esse cum hymno Matutini coniungendum ad ipsum Matutinum. Alter vero id negat, cum praesumi nequeat intentio Ecclesiae, ut adeo prolixus hymnus, uti accideret si duo praefati essent coniungendi, quotannis recitetur,

esset enim contra consuetum morem. Insuper quando hymnus in primis Vesperis S. Ioannis Cantii cum altero de Laudibus est coniungendus, semper inter eosdem quaestio oritur super illius doxologia: an videlicet illa adhibenda sit, quae ad primum, an altera quae ad secundum hymnum pertinet. Cum autem inter se convenire non valeant, ad quemdam Caeremoniarum apostolicarum magistrum dederunt Epistolam, *sciscitantes;*

1. *Quid de hymnorum antiquitate in officiis liturgicis, et quinam eorum usus in utraque seu latina seu graeca Ecclesia?*

2. *Quid recens mutatae Rubricae praescribant super hymnorum coniunctione, quidque super eorum conclusione in casu coniunctionis?*

3. *Pro quo ex duobus disceptantibns ratio pugnet?*

SOLUTIO.

Ex Dissertatione Rev. Dom. Ioannis Antonietti Pont. Seminarii Pii alumni, habita in Ecclesia Presbyterorum Missionis prope Curiam Innocentianam, die 8 Mart. 1899; acta Epitome per R.mum Dom. Carolum Respighi ex Apostolicarum Caeremoniarum Magistris.

I. Quid de hymnorum antiquitate in officiis liturgicis, et quinam eorum usus in utraque seu latina seu graeca Ecclesia?

Hymnus concentus est ad honorem divinitatis institutus (S. Aug. *Psal. 72, Psal. 148;* Beda: *Laus Dei metrice scripta*). Is una cum creatura rationali initio mundi ortus est.

Adam enimvero in Paradiso terrestri, Patriarchae et Prophetae apud populum electum, Salvator mundi in suae mortalis vitae curriculo, primorum temporum Christifideles, cum adhuc Ecclesia infans, ut ita dicam, erat; omnes isti decantarunt (Cfr. *Marc. 4, 11; Eph. 5, 19; Col. 3, 16*).

A primigeniis liturgicarum acclamationum formis *(Alleluia, Hosanna, Kyrie, Pax vobis)* gradatim christiani hymni in carmina, a Plinio *(Ep. ad. Traian)* et Eusebio commentata, convertuntur; donec, secundo ac tertio nostri aevi saeculo, psalmorum idisticorum effigiem assumunt. Sed hoc exemplaris lyricae archetypum, infeliciter quidem, ab hereticis contaminatum est. Postea, Athanasii ac Chrysostomi ope, troparium gignitur: turbaque exultans, epodos Aeschyli et Aristophanis, imitantia ἐφύμνια audit.

Anatolius ac Iustinianus, Sophronius ac Cyrillus, Sergius, Georgiusque *Pisidis* (hic trimetro iambico usus est) vinculis metricae legis plerumque solutam, lyricam canunt: ut liberius in rythmum accentibus syllabicis modulatum vagarent.

Romanus clarissimus popularis poeta elegantiori, solemnique veste troparium induit: illud enim Ecclesiae vigilias, imperatorumque dapes, laetitia perfundit. At iconoclastarum eversiones tam iucundi concentus suavitatem disperdunt: novus, contra, regenerator motus, Syria ac Sicilia citissime profectus, Bizantium forte penetrat.

Hîc Andreas Damascenus magnum Canonem, antea ignotum, scribit: eumdemque Ioannes Damascenus (illius adoptionis frater), una cum Cosimo, ab alio Cosimo monacho receperunt.

Triodion autem graecum officium ditatur: quod SS. Trinitatis gloriam, aut diei mysteria, aut Virginis dolores iuxta Crucem commemorat.

Michael vero Cellarius hymnum funditus evertit; Cosimi namque ac Ioannis modulationes in nasales

ac gutturales cantus, arabico more, convertuntur: iam Graecia in barbarorum potestate fere est: Bizantium Turcae minitantur: parum adhuc, lyrica variis sermonibus ac remotissimis a Bizantio nationibus peragratura, suam formam prorsus amittet.

Interea latina Ecclesia iam antea novam poesim adoptaverat: atque ei, suae fidei spiritum infundens, ad nobiles sanctosque fines direxit. Hilarius autem exsul primigenios latino sermone hymnos cecinit; quamvis sua Pictaviensis Ecclesia in Liturgiam non recepisset.

Mediolani Ambrosius populum ortodoxiae nicenae cantum docet: qui sacra Nativitatis Domini nocte in Mediolanensi Basilica resonat: et hinc per totam Italiam, Galliamque simul propagatur. Ambrosius igitur, iure, latini hymni pater nuncupatus est, Dimetro iambico, quo S. Episcopus utebatur, suum nomen merito coniungitur (hic versus etiam Ambrosianus appellatur), atque Gelasius I P. M. non paucos sectatores habuit in ambrosianis carminibus scribendis; donec saeculi decimi secundi initio istorum collectio facta est.

Officium vero hos hymnos minime complectebatur, cum S. Benedictus, Basilii spiritu afflatus, eos in regulam, quomadmodum nostris etiam temporibus videre fas est, collegit. Iam antea Agathense Concilium (*Labbè*, IV, *1388*) ad Matutinum nec non ad Vesperas recitari iusserat; eosque S. Cesarius ac S. Aurelianus (*P. L. LXVII, 1110*. Cf. *Boll. act. Sanct.* Ed. Palmé *II, p. 173*) in regulam recepere.

Quosque autem hymnos Concilium, Touronibus habitum, libenter accepit, pro liturgica traditione Bracarenses Patres reiecerunt; hi vero inane adversati sunt, cum nondum saeculo transacto, plenissime Concilio Toletano triumphum adepti sint.

Saeculo IX hymnarium statutum est: constat ex ambrosianis carminibus, quorum auctores ante saeculum sextum floruere: dimetrus vero iambus nu-

merum tantummodo syllabarum plerumque observat; quin hiatum vel quantitatem sedulo prospiciat.

Politiori quidem forma indutus a Carolingis hymnus est. Prudentius enim atque Sedulius suas vires ad magis magisque exornandum impenderunt. Fortunatus etiam brevissimus, Episcopus Pictavii, iambicis ambrosianis conflatum *Vexilla* hymnario coniunxit, simul cum cantu triumphali romano: « *Pange, lingua, gloriosi praelium certaminis* ». Interea classici numeri, nondum antea experti, eduntur. Re quidem vera Paulus Diaconus S. Ioannis Baptistae nativitatem, safficis numeris, ac Virginis assumptionem alcaicis concelebrat.

Rabanus Maurus autem, ni fallor, asclepiadeis D. N. I. C. ascensionem glorificat. His temporibus procul dubio plerique referendi auctores sunt, qui his numeris hymnos metiti sunt. Nec mirum quod ad eamdem tempestatem rudes (quamquam nobiles) dedicationis hymni (*Urbs beata Ierusalem, dicta pacis visio*), ac Apostolorum Petri et Pauli festivitatis (*Aurea luce et decore roseo*) pertineant: quamvis non desint qui (sine ulla auctoritate) Elpidi, Boetii uxori, tribuant.

Hoc usque ad saeculum IX monachorum opus. Quid interea Ecclesia? Quae nobis historia documenta tradidit, iudicium certe proferre non sinunt. Hoc certe evidens est: quod Amalarius, Micrologus, Ordines romani authentici Benedicti ac Cencii, nullum hymnum commemorant. Immo potius saeculo XII S. Petri antiphonarium non de alio nisi de duobus, ad Completorium ac Tertiam hymnis, mentionem facit.

Sed horum auctorum sermo est de officio, quo romanus Clerus utebatur, an de aliquo ad quamdam Basilicam peculiarem spectante? Atque hymnorum deficientia in qua collectione sufficiens argumentum est, ut hos non existere argui possit?

Haud facile est indubium responsum dare: atque

adeo magis, quod tempore, de quo quaestio est, romanae basilicae ex magna parte a monachis officiarentur: qui absque dubio hymnarium et possidebant et hymnos certissime colebant. Illud enim evidentissimum est, quod saeculo XII hymnarium iam ad quamdam celsitudinem pervenerat, ex qua nemo revocabit.

Postea ad hymnodiam meliorem reddendam opera data est.

Saeculo XV, cum humanistae maiori alacritate ad classica studia se dederunt, *iuxta veram metri et latinitatis normam* novos hymnos excogitare experti sunt. Ferrerius quidem carmina tum ex metri regulis, tum ex idiomatis legibus, expolita edidit: sed a vera liturgica traditione prorsus aliena. Gloriam tamen, quam inde ipse sperabat, Urbis memorabilis depopulatio perdidit.

Nova ab Urbano VIII instauratio coepta est, sed aliis principiis informata: in pristinum nempe revocare veram lectionem, si haec forte correctior esset; carmina ad grammaticae prosodiaeque praecepta, quantum fieri possit, informare: secus, iterum componere, quin tamen illorum conceptus immutetur.

Hoc opus diligenter a quatuor Societatis Iesu patribus absolutum est: qui sunt P. Strada, P. Galluzzi, P. Sarbiewski ac P. Petrucci.

Quem fructum ex his emendationibus Ecclesia collegit? Magnum, si PP. Iusto, Arevolo, ac Raynaud eiusdem Societatis credamus. Nullum vero, si plerisque censoribus fidem tribuamus. Iuxta enim horum sententiam (*Chevalier, op. cit. p. XLIX. et seqq.*) reformatores vetustatis christianae operam manifeste deturparunt, cum metricae legis praecepta nullo pacto cognoscerent. Praeterea iidem (iudicio *Pimaut, op. cit. c. III pag. 80-92*) sensum mysticum sub literali involutum posthabuerunt; ita ut facile de eis dici possit « *accessit latinitas, recessit pietas* ».

At nos haec praetermittimus : satis erit asserere, saeculo Urbani VIII, nullo modo antiquitatis dignitatem atque amorem concipi.

Post Urbanum VIII, hymnarium immutatum manet : tantummodo novis hymnis, opportune consultis, ditatur.

II. Quid recens mutatae Rubricae praescribunt super hymnorum coniunctione, quidque super eorum conclusione in casu coniunctionis ?

Alii hymni proprii, historici ac eiusdem metri sunt, in festo alicuius Sancti specialis.

Cum hoc verificatur, hymni (plerumque tres) singuli in toto officii cursu recitari debent. Non raro autem accidit, ut officium primis Vesperis careat, ob aliud festum maius, ac deesse possunt vel primae vel secundae. In primo casu, hymni postponuntur omnes: Vesperarum igitur hymnus ad Matutinum, Matutini ad Laudes, Laudum ad secundas Vesperas, recitatur. In altero vero casu (cum nempe secundae Vesperae desunt) Vesperarum hymnus cum Matutini coniungitur sub unica conclusione. Haec est praecise novae Rubricae praescriptio, ex decreto *3 Iun. 1892*, et alio recentiori in mutatione coniuncto.

En verba: « Quando in aliquo festo adsint tres hymni proprii historici eiusdem metri, et hymnus proprius in primis Vesperis dici nequeat, tunc hic hymnus dicitur ad Matutinum, hymnus Matutini ad Laudes, ac hymnus Laudum ad secundas Vesperas; si vero secundae Vesperae non sint de hoc festo, tunc hymnus Vesperarum coniungitur cum hymno Matutini sub unica conclusione (*Edit. Ratisbon. VIII. post. Typic. 1898*) ».

Interdum tamen haec conclusio duplex est ; et tunc, qua ex duabus utendum. Hoc in casu tacent Rubricae: nobis tamen quaedam ratio generalis data est, qua conclusionem propriam praeferri debere arguitur. Quid si utraque propria sit ?

Hoc in casu quae proprius aptatur, eligatur, aut ultima absolute, si neutra definiri nequeat: aptior enim praesumitur ad conclusionem, tum quia sic ipse ordo, tum quia commoditas requirere videatur.

III. Pro quo ex duobus disceptantibus ratio pugnet?

Evidens Rubrica: « hymni Vesperarum coniunguntur cum hymno Matutini sub unica conclusione ». Non video quomodo captiose argumentari possit.

Quomodo tamen argui potest, Ecclesiam praecipere ut hymnus tam longus quotannis recitetur? Sic dissidentes.

Sed in primis dico, haud raro occurrit ut hymni fines ordinarios praetergrediantur: ut, exempli gratia, in officiis recentioribus. Secundo autem notissimum est cum ad Matutinum commemoratio occurrat cuiusdam Sancti, de quo lectiones propriae habeantur: tres prolixas historicas lectiones recitandas, et hoc facile occurrit in festis Sanctorum recentissime approbatis. Attamen hoc in casu, nulla ne Ecclesiae intentio est?

Unde autem haec intentio praesumitur? Num Rubricae tegunt eam, loco declarandi?

Quocumque igitur aspiciam, non video cur SS. Fundatorum hymni coniungi in casu nostro non debeant.

Quoad vero conclusionem hymnorum, una coniunctorum in festo S. Ioannis Cantii, postremam recitandam esse censeo, tum quia proprior, tum quia ordinem sequitur.

Sic itaque, meo iudicio, duorum Caeremoniarum magistrorum epistolae respondendum esse videtur.

DUBIORUM LITURGICORUM SOLUTIO

I. *Parisiis.* **De concursu inter octavam diem Dedicationis Ecclesiae propriae, et Ss. Apostolorum Petri et Pauli.** Die 18 Nov. occurrit dies octava Dedicationis Ecclesiae propriae, et die seq. 19 est Dedicationis Basilicarum Ss. Apostolorum Petri et Pauli: quomodo Vesperae ordinandae?

Resp. Prudens ratio dubitandi, quam et notat adm. Rev. Consulens, est, quia Rubrica dicit: « Concurrente vero (*die octava*) cum sequenti duplici maiori..... fit de sequenti cum commemoratione octavae: excepta die octava Epiphaniae..... *aliisque festis primariis Domini*, in quibus de sequenti fit tantum commemoratio ». At in casu nostro habemus festum sequens, quod etiam Domini est atque primarium iuxta Catalogum festorum. Sed reponimus, id nihil officere observantiae perfectae iam relatae Rubricae. Lex enim generalis fert, ut dies octava concurrens cum sequenti duplici maiori, huic integras cedat Vesperas. Haec autem generalis lex hanc exceptionem habet pro octavis festorum Domini, quae primaria sunt, ut Vesperas non cedant sequenti duplici maiori, sed sibi integras vindicent, cum sola commemoratione sequentis: quod profecto privilegium esse, nemo non videt. Quid ergo interest, si festum sequens, quod dup. maius est, sit etiam Domini et primarium? Num privilegium Rubrica limitat pro solis diebus octavis festorum primariorum Domini, quae concurrunt cum aliis sequentibus duplicibus maioribus, quae non sunt eiusdem Domini? Non credimus, cum generalissimum sit, proindeque sequens duplex maius, sive ad Sanctos, sive ad Deiparam, sive ad ipsum Dominum pertineat,

vi sua non destituitur. Praeterea dictum privilegium afficit tantum festa Domini, quae octava gaudent, haud alia eiusdem Domini festa, quae octava non gaudent. Nullum ergo peculiare privilegium possidet Dedicatio Basilicarum Ss. Apostolorum Petri et Pauli, quamvis sit festum Domini et primarium, quia duplex maius tantummodo est. Non ergo ratio suppetit ex qua diei octavae festi primarii Domini privilegiati praeferri debeat in concursu. Remanet proinde ut etiam Dedicatio Basilicarum Ss. Petri et Pauli, duplex maius primarium ad Dominum pertinens, recensendum sit in eodem ordine aliorum duplicium maiorum, de quibus Rubrica iubet, sola gaudere commemoratione, quando concurrunt in suis primis Vesperis cum secundis alicuius diei octavae festorum Domini primariorum, octavam habentium. Hinc, concurrentibus secundis Vesperis diei octavae Dedicationis Ecclesiae propriae cum primis Dedicationis Basilicarum Ss. Petri et Pauli, Vesperae sequenti ratione ordinandae erunt: In secundis Vesperis com. sequentis. Ita, ut alibi diximus (*V. n. 5 rertentis anni. pag. 170, Dub. V.*), salvo meliori iudicio.

II. *Ex Austria.* **De Rubrica super occursu festi Septem Dolorum non integre applicanda in concursu.** Rubrica Breviarii circa festum Septem Dolorum, mense Septembri celebrandum, dicit: dictum festum impeditum *ob occursum alterius festi* dup. I vel. II cl. alicuius diei octavae vel duplicis maioris *primarii, vel potioris dignitatis, transferendum esse in proximiorem sequentem Dominicam simili modo non impeditam.* Id ne quoque servandum in concursu ?

Resp. Sub distinctione : Id servandum in concursu, quando Rubrica concurrentiae convenit cum Rubrica occurrentiae, *concedo:* quando utraque Rubrica non convenit, *nego.* Leges occurrentiae et concurrentiae in pluribus conveniunt, sed nequaquam in omnibus ut alibi exposuimus.

Conveniunt, quando agitur de qualitate ritus superioris, de primarii prae qualitate secundarii, de dignitate personali potiori. Non conveniunt, quando agitur de qualitate festi fixi aut mobilis, et de magis aut minus proprio. Festum enim, iuxta occursus et concursus regulas, si sit potioris ritus aut classis, vel in eius paritate, si sit primarium contra aliud secundarium, vel in paritate primarii aut secundarii, si sit dignius ratione dignitatis personalis. semper alteri praefertur: ut in occursu de potiori festo fiat, et alterum transferatur, in concursu festum dignius integras sibi vindicet Vesperas. Si vero agatur de festis fixis et mobilibus, vel de magis et minus propriis, certum est, iuxta occurrentiae regulas, de fixo esse agendum et mobile transferendum, sicut agendum est de magis proprio, et transferendum minus proprium. Sed non constat, iuxta leges concursus, festum fixum Vesperas integras habere prae mobili, sicut neque constat totas sibi sumere Vesperas magis proprium prae minus proprio. Imo contrarium nos alibi sustinuimus (*V. num. 6 praes. anni 1899, pag. 376 et seq. Dub. VI*), et ad hunc locum pro probationibus lectorem remittimus (1).

Hinc sequitur 1. Festum Sept. Dolorum habere Vesperas integras si concurrat cum festo B. M. Virginis de Mercede, non autem Vesperas integras pertinere ad festum sequens, sine tamen commemoratione praecedentis. Duo enim sunt festa ritu, secundarietate et dignitate paria ad Deiparam pertinentia; qualitate autem fixi ac mobilis, vel magis ac minus proprii, non habente locum in concursu iuxta Rubricas, de praecedenti faciendae sunt Vesperae, uti disponit Decretum n. **2514** (4393 ad 2.) Sequitur 2° octavam diem Nativitatis Deiparae, concurrentem cum

(1) V. Decr. in Romana pag. 421 huius num. et sententiam nostram veritatem esse iam fateri cogeris.

festo Sept. Dolorum eiusdem, non esse praeferendam, sed integras Vesperas esse de sequenti sine com. praecedentis. Quia hic habetur concursus inter duo festa, ex quibus dies octava Deiparae ad festum primarium pertinet quidem, at non gaudet privilegio praelationis contra dup. mai. quamvis secundarium, sed tantum contra dup. minus iuxta Rubricas, sive secundarium sive primarium.

III. *E Derthona.* **De commemoratione praecedentis S. Pauli die 30 Iunii, concurrentis cum Pretiosissimo Sanguine.** S. R. Cong. in Urgellen. 20. Apr. 1888 ad Dub. IV. « An in 2 Vesp. Commemorationis S. Pauli Ap. in concurrentia cum Officio Pretiosissimi Sanguinis D. N. I. C. fieri debeat Commemoratio Ss. Petri et Pauli, per Antiph. communem *Petrus Apostolus* etc. ? » respondit: « Detur Decretum in Meliten. diei 24 Martii 1860. » Sed res adhuc dubia: Decretum enim in Meliten expunctum fuit in nova Collectione Decretorum S. R. Cong. hinc quaeritur: Commemoratio de qua in casu eritne, iuxta Rub. General., de praecedenti Officio S. Pauli per Antiph. ex 2 Vesp. *Sancte Paule*, ℣. *Tu es vas* etc. cum comm. S. Petri, Antiph. *Tu es Pastor* etc. an de Octava dict. Ss. Ap. per Antiph. de infra Oct. *Petrus Apost.* ℣. *Constitues* etc., quae Comm. Oct. item iuxta Rubr. General, esset omittenda (extra Romam.) in 1. Vesp. Festi Dupl. 2 cl. ? Qua ratione fieret de dict. Ss. Ap. *seiunctim* in 2. Vesp. si locum haberent : *coniunctim* vero in Comm. quae locum tenet 2 Vesp. et est pars seu complementum Officii S. Pauli ? Extat ne peculiaris Rubrica in casu ?

Resp. Decreta duo, de quibus agitur in proposito dubio, in novissima Collectione non sunt inserta : hoc certum est. Certum quoque est antiquiorem Rubricam, postquam praescripserat antiphonas, in secundis Vesperis S. Pauli, de Communi dicendas, habuisse verba: « In fine pro com. Apostolorum Antiphona *Petrus Apostolus et Paulus* etc. »

Sed haec quoque Rubrica mutata fuit; quia, evecto festo S. Pauli Ap. ad duplicem maiorem ritum, locum amplius habere non poterat. Eiusmodi enim Rubrica supponebat dictum festum concurrere semper cum die octava S. Ioannis, quae, duplici minoris festi praecedentis attento ritu, Vesperas dividebat. Possibilem vero concursum cum festo SS.mi Corporis Christi dicta Rubrica non spectabat. Successu vero temporis Dominica I Iulii selecta fuit pro festo dupl. II. cl. Pretiossimi Sanguinis, quod cum S. Paulo optime concurrere potest: item et festum institutum novum Sacratissimi Cordis Iesu, quod recentius ad ritum duplicem I classis evectum est, quod etiam cum festo S. Pauli potest habere concursum. Ultimo denique, per emendatas Rubricas statutum est; commemorationes festorum concurrentium, uptote primi gradus quia ad officium pertinentes, semper praecedentiam habere super alias commemorationes alterius gradus, ea tamen excepta, quae ratione concomitantiae locum habet.

Rebus sic se habentibus in praesenti, rationabilis quaestio suboriri potest, an antiquae Rubricae adhuc standum sit, quae praescribebat commemorationem S. Pauli tanquam praecedentis, quando facienda est, per commemorationem communem faciendam, an potius per propriam. Cui quaestionis ut pro modulo nostro respondeamus, animadvertere fas est, commemorationem praecedentis non esse de infra octavam, et ab hac satis discriminari. Etenim illa, in casu, semper facienda est, unico excepto casu sequentis festi concurrentis, quod duplex I cl. sit: dum istam, duplici quoque II classis concurrente, omittendam Rubricae docent. Porro, admisso concursu sequentis festi Pretiosissimi Sanguinis, qui saepe comprobatur, inquiri posset: Facienda ne com. praecedentis, an potius omittenda ? Si faciendam respondeas, quia est praecedentis, opponi posset quod sit etiam de infra octavam, quae locum habere non debet:

secus ut quid commemoratio respiceret S. Petrum? Si reponas esse omittendam, quia potius de infra octavam est, quam de praecedenti, subiungi potest, commemorationem de praecedenti, pro qua stat dicta com., in duplici II cl. omitti non posse iuxta Rubricas. Nonne ergo consultius videtur, alteram ab altera separare, ut alterutra vel utraque fiat tantum quando facienda est? Optime proinde com. coniuncta procederet, si nil de praecedenti esset agendum, sed tantum de infra octavam; at aliquid apparet inordinatum in illa, quando de praecedenti agendum est, et non de infra octavam.

Imo aliqua esset quoque inordinatio, si tam de praecedenti foret agendum, quam de infra octavam. Quia com. S. Pauli est de praec. seu com. primi gradus, com. vero de infra octavam est secundi gradus, cum non pertineat ad officium concurrens. Ergo, agendo commemorationem unam communem, et pro praecedente et pro infra octavam, fit confusio quaedam duarum commemorationum diversi gradus, ut ordo requisitus a Rubricis non servetur. Ordo videlicet, de quo Rubricae emendatae, iuxta quas commemoratio officiorum concurrentium praecedere debet semper commemorationes alias, quae ad officium non pertinent.

Denique, optime adm. Rev. consulens advertit, non intelligi, quare si integrae faciendae sint Vesperae de S. Paulo, una habetur specialis com. pro illo, altera specialis pro S. Petro: si autem Vesperae de S. Paulo non habeantur, aut tantum usque ad Capitulum, tunc una pro ambobus com. communis dicenda sit. Haec enim com. licet communis, indubie locum tenet Vesperarum, et est pars seu complementum officii.

Eapropter arbitramur, satis esse consultius unam semper tenere regulam, ex qua suum ordinem servet com. officii concurrentis, suumque servet com. de infra octa-

vam. Ita ut: *a*) Si S. Paulus Ap. die 30 Iunii integras habeat Vesperas, nonnisi servanda maneat Rubrica de com. statim post Orationem diei facienda S. Petri. *b*) Si S. Paulus Vesperas haberet usque ad Capitulum, aut nullas habeat, prima statim com. post Orationem sequentis fieri deberet de S. Paulo seiunctim, et postea, alia de S. Petro. *c*) Si Vesperae essent de sequenti duplici II classis, quod commemorationem praecedentis duplicis admittit, prima com. post Orationem sequentis, esse item debeat de S. Paulo propria, postea specialis de S. Petro ratione concomitantiae. *d*) Si denique Vesperae essent de sequenti duplici I classis, nulla com. neque de praecedenti, neque de S. Petro facienda sit: non de praecedenti, quia a duplici I cl. excluditur: non de S. Petro, quia nec ratio concomitantiae datur, nec ratio de infra octavam agendi. Hoc quidem extra Romam; sed Romae, eo in casu, commemoratio agenda est per commemorationem et Orationem communem, quia est com. non de praecedenti, quae locum habere non debet, nec quae fiat ratione concomitantiae quae non existit, sed unice ex ratione de infra octavam ob peculiarem indultum.

IV. *E Centumcellis.* **Super** CONFITEOR **in Benedictione Apostolica.** In Benedictione papali, quam Episcopi, ex Constitutione Clementis XIII, bis in anno elargiri permittuntur, dici ne potest *Confiteor*, quamvis in praescripta formula non praescribatur? Quid, si consuetudo *Confiteor* recitandi vigeat?

Resp. I. Satis ancipites haesimus in hoc resolvendo dubio, quod ex una parte *Confiteor* optimum invenit locum cum de Indulgentia, maxime plenaria, lucranda agitur: ex alia vero, satis abunde constat, praescriptis formulis nil esse vel demendum vel addendum. Re itaque penitius considerata, sequentes exhibemus lectoribus praecipueque adm.

Rev. Consulenti animadversiones, ex quibus legitimam inferemus conclusionem, quae responsum constituit.

1. Benedictio papalis, seu apostolica, de qua agitur, differt ab ea, quam Episcopus impertit, finito sermone, si sit habendus, infra Missam; in hac enim datur Indulgentia partialis, in illa vero indulgentia plenaria. 2. Benedictio, de qua agimus, est apostolica, quatenus non eam dat Episcopus nomine suo, sed Pontificis: e contra, aliam suo nomine dat Episcopus, uti talis. 3. Caeremoniale Episcoporum, si a benedictione abstrahas in fine Missae, de benedictione loquitur tantum, quae post sermonem datur; sed de benedictione apostolica penitus silet. Nec sine iure; episcopalis enim est de iure Episcopi, saltem Ordinarii; sed apostolicam dant Episcopi ex speciali privilegio, ut in ipsa dubii expositione dicitur. 4. Tempus, quo danda est benedictio apostolica, diversum est ab illo, quo impartitur episcopalis; illa enim post expletam Missam est impertienda, haec vero nonnisi post sermonem infra Missam impertiri debet. 5. Sermo, seu homilia haberi potest, quandoque debet ab Episcopo; sed alius quoque esse potest concionator, quo in casu Episcopus benedictionem suam impertit vel pluviali vel cappa indutus. Benedictionem vero apostolicam, nonnisi cum indumentis omnibus pontificalibus dare potest Episcopus (1). 6. Benedictio episcopalis datur post publicatam indulgentiam: Benedictio apostolica datur ante Indulgentiae publicationem, cum nihilominus, si haec detur, illa omittenda sit. 7. Denique ipsa forma benedictionis Apostolicae, quod Indul-

(1) Corrigendus De Herdt, docens hanc benedictionem esse dandam ab Episcopo, pluviali super indumentis aliis pontificalibus induto (*Prax. Pontif. Lib. 1, n. 210 2*); quia Decretum relative recens (*Neapolitana, 23 Febr. 1884 n.* **3605** (5907) ad IX) oppositum declarat.

gentiae elargitionem attinet; nil communis habet cum forma Episcopalis benedictionis: hoc non indiget demonstratione, sed satis est lectori, utramque percurrere formam. Hinc cl. Melata gravibus momentis fretus docet, non solum benedictionem hanc papalem ab omnibus aliis speciebus benedictionum discriminari, sed inter eas substantiale discrimen intercedere. Ratio est, quia Episcopus, in casu nostro, non solum agit ex potestate sibi commissa, sed etiam in persona, ac vice eius, qui ei potestatem commisit, vel ita ut agat tantummodo ex potestate sibi commissa, quin delegantis personam gerat. Hinc prosequitur: « Iam vero haec differentia, ut patet, non est mere accidentalis, sed substantialis, et actio quae priori modo ponitur, licet physice sit delegati, tamen moraliter ut actio delegantis habetur (*Tract. de bened. papali, pag. 75-76*) ». Nonne ex dictis argui posset, cum altera ab altera toto caelo benedictio differat, licitum non esse ea quae sunt propria unius in altera benedictione adhibere? Revera, altera ad Caeremoniale pertinet Episcoporum, in quo prostat: altera ad Pontificale, editionibus saltem recentioribus in mente habitis; et quo iure pars, quae in benedictione Caeremonialis habetur, adhiberi posset in benedictione apostolica, cuius partes adhibendas omnes singulasque tradit Pontificale, prorsus non videmus.

Ceterum, qua de causa, quae in *Confiteor* pars consistit, benedictionis Episcoporum propriae, ad aliam Pontificis propriam benedictionem transfertur? Dices ne necessariam dictam partem? Sed iniuriam facis Codici, qui necessariam partem in tanta benedictione omisisset. Dices ne utilem, quamvis non necessariam? Sed supponi non potest, immo ritus et forma cuiusvis Sacramentalis supponenda omnino sunt in proprio genere perfecta, secus iniuriae aliquid in ipsum legislatorem redundaret. Si enim ea utilis esset, quaeri merito posset, quare eam legislator

in codice ponere neglexit? Sed dices fortasse inutilem, cum tamen utile per inutile non vitietur. Hoc dare possemus *per se*, sed concedere *per accidens* nequimus; quia formulis liturgicis, ut iam innuimus, nihil est addendum, sicuti neque demendum, aut immutandum, recitari enim de iure debent prouti iacent.

Sed penitius rem in seipsa consideremus. Uti iam praemonuimus, benedictio apostolica nomine Pontificis impertitur, non nomine ipsius Episcopi. Hinc legitur: « Attentis facultatibus a Sanctissimo in Christo Patre et Domino Nostro, Domino N. divina providentia Papa N..... Dominatio sua Reverendissima, **Summi Pontificis nomine**, dat et concedit.... Indulgentiam plenariam etc. etc. ». Ergo haec benedictio, cui plenaria Indulgentia est adnexa, eadem est ac benedictio pontificalis, seu apostolica, quam Summus Pontifex concedit, cuius plenitudo potestatis in casu in ipsum Episcopum transfunditur, agit enim **Summi Pontificis nomine**. Atqui in benedictione Summi Pontificis pars *Confiteor* non habet locum; ergo neque habere locum debet *Confiteor* in benedictione apostolica, quam Episcopus ex pontificali potestate impertit. *Minor* probatione non eget; sed reminisci sit satis feliciora illa tempora, quae catholicis omnibus in votis sunt, quando Supremus Ecclesiae princeps e vaticano perystilio manus extollens ad aethera, oculisque versis in caelum, divinam implorabat, pieque, diceres, extorquebat, benedictionem e sinu caelestis Patris, quam effuso corde filiis suis ingenti agmine in subiacente planitie amplissima coacervatis impertiebat. Id pluries perspeximus oculis nostris, quos et nonnunquam irrigabant lacrymae; at *Confiteor* nullus erat locus. Ergo neque eidem *Confiteor* locus esse debet in benedictione, de qua agimus, quippe quae eadem ac illa est.

Praeterea, si perpendamus varias formas, quibus papalis benedictio solet impertiri, ad eamdem conclusionem

fas est devenire. Ex. gr. benedictio in articulo mortis, cui et plenaria indulgentia adnexa est, suum habet peculiarem ritum ; et in eo peccatorum confessio reperitur per clericum facienda. Ritus et formula benedictionis particularis seu absolutionis, cui pariter adnexa est indulgentia plenaria, pro Ordinibus Regularibus ac Tertiariis, praescriptam pariter habet confessionem peccatorum, quamquam haec omittenda sit, si immediate impertiatur post sacramentalem absolutionem. Dari solet etiam benedictio papalis in fine missionum, et pro ea non datur peculiaris praescripta formula, excepto signo crucis vel crucifixi super fideles ; sed nulla proinde necessaria recitatio *Confiteor*. Alius habetur ritus aliaque formula a Regularibus et saecularibus Sacerdotibus servanda, et in illis similiter *Confiteor* dicendi obligatio non requiritur, sicuti in benedictione apostolica de qua verba facimus. Hinc palam sequitur, formulas precesque praescriptas esse servandas in illa impertienda : ut dicenda sit ubi praescripta habetur, dicenda non sit ubi praescripta non legitur. Dictae enim formulae sunt in potestate concedentis, qui nunc unam, nunc aliam diversam, nunc absolute nullam praescribit formulam, uti evenit ex. gr. in benedictione pro articulo mortis, quam ipsemet Summus Pontifex pro sua potestate mittit ad aliquem infirmum. Ratio est, quia aut aliquid mutatur ; et formulas praescriptas liturgicas mutare non licet personis privatis: aut demitur ; et magis res illicita comprobatur, cum periculo non lucrandi indulgentiam: aut denique aliquid additur, et tunc praesumitur, ut in casu, id perficere quod iam perfectum est. Proindeque nota velut inuritur ipsi Pontifici: aut incapacitatis, quasi aliquid melius in formula neglexisset: aut impotentiae, ac si absque addito, in casu sine *Confiteor*, benedictionem impertire non potuisset, aut invalide aut illicite indulgen-

tiam impertisset, quod nefas est. Ex omnibus inferimus conclusionem, *Confiteor* in casu non esse dicendum.

II. Quid autem de consuetudine vigenti? Consuetudo huiusmodi est facti, seu usus repetitionis *Confiteor* in benedictione apostolica. Haec autem non est praeter legem, quia haec reperitur in casibus tantum, qui lege non sunt decisi. Cum vero certum sit, formulas uti iacent esse dicendas, iam patet, omissionem *Confiteor* in lege contineri, quippe quae *Confiteor* non habet. Sed neque est secundum legem, utpote quae praeexistentem legem supponit, vel interpretatur ut ambiguam. Non supponit legem, et patet: non interpretatur; quia nulla est ambiguitas, imo perfecta claritas, sive quia nil clarius quam principium, vi cuius formulis ritualibus nil est addendum, demendum aut in illis mutandum: sive quia formula benedictionis apostolicae *clarior* esse non potest, quod attinet confessionem quam non habet. Manet ergo, ut sit contra legem.

Iam nunc credimus, ex expositis in prima responsione, eam non esse rationabilem, etsi iam per aliquod tempus (quantum nescimus) vigeat, consequenter abrogandam. 1. Adversatur enim uniformitati aliarum Ecclesiarum, in quibus *Confiteor*, cum in praescripta formula non adsit, semper omittitur. 2. Adversatur supremae auctoritati et sapientiae Pontificis, ex qua, dicta formula uti prostat in codice praescribitur, cum tamen illi addatur *Confiteor*, quasi imperfecta esset, et aliqua perfectione indigeret, quod in Pontificis iniuriam redundat. 3. Benedictionis apostolicae excellentiam imminuit; cum enim eadem sit ac quae a Pontifice impertitur, in qua locum *Confiteor* non habet, aliis assimilatur, quae ab aliis impertiuntur ex delegatione, et in quibus *Confiteor* ut plurimum praescriptum est. 4. Arbitrium hominum privatorum sapit, nisi fortasse et eorum insipientiam. Arbitrium, quia quod Ecclesia in formula non posuit, nonnisi ex arbirtrio addi potest: et

fortasse insipientiam, quia *Confiteor* additio in casu nec necessaria nec utilis appellari potest, ut in prima responsione diximus. 5. Denique ex dictis sequitur, dictam consuetudinem non esse laudabilem, consequenter satis esse consultius ut *Confiteor* amplius in posterum non dicatur, sed adhibeatur formula integra dictae benedictionis, uti prostat in Pontificali Romano.

V. *E Rucupis in Anglia.* **De cantu** *Confiteor* **in Missis solemnibus.** Utrum *Confiteor* ante distributione SS. Eucaristiae in Missis pontificalibus et solemnibus recitandum an cantandum sit? Et quatenus affirmative quoad secundam partem, est ne hoc intelligendum etiam de Missis de requie?

Resp. 1. Rationem dubitandi prorsus non videmus. Communio namque, tam ministrorum sacrorum, quam cleri et populi, in Missis solemnibus, ad primaeva Ecclesiae saecula indubie ascendit. Hinc et cantus confessionis adiventus, ut *Confiteor* inter partes Missae cantabiles sine controversia recenseatur. Aliunde satis id per se congruit, cum confessio ab omnibus communicandis sit facienda, et ratione gravitatis, quam habet, temporum peculiariter adiunctis spectatis, merito a sacro ministro pro omnibus communicandis, quorum nomine agit, solemniter canitur.

Sed ab his abstrahentes, deveniamus ad ius positivum. Caeremoniale Episcoporum agit de communione agenda, specialiter in festo resurrectionis, et feria V in coena Domini, et in utroque loco explicita verba facit de cantu *Confiteor:* « Diaconus stans in cornu Epistolae versus Celebrantem aliquantulum inclinatus, ac manibus iunctis, cantabit confessionem in tono et notis consuetis (*Lib. II, Cap. XXIX, n. 3*) » Hoc in die sancto Paschae; et feria V in coena Domini de communione pariter agens, ad praefatum locum lectorem remittit, in quo res fusius explicatur. Sed ne occasio fortasse detur iudicandi, confessionem

esse tantum in duobus festis praedictis canendam, in aliis vero recitandam, idem Codex appositum exhibet caput, quod est IX Libri I, in quo peculiariter agit *de officio Diaconi in Missa solemni, quae ab Episcopo celebratur*. In eo autem docemur, *Confiteor* lege generali canendum semper, si habeatur communio. En eius testualia verba: « Si facienda erit communio generalis, postquam Episcopus celebrans, se et Diaconum et Subdiaconum communicaverit... ipse Diaconus, stans in cornu Epistolae inclinatus, **Confessionem alta voce cantabit** (*n. 6*). » Hoc autem iteratur Capite VIII, Libri II, in quo agitur in genere de Missa pontificali, cum in n. 82 scriptum sit: « Quod si in huiusmodi Missa esset facienda communio generalis, vel particularis aliquorum, observabuntur ea, quae *in cap. XXIX huius Libri II, § III, de Missa solemni in die Paschae*, Episcopo celebrante, dicuntur. » Ergo in omnibus Missis Pontificalibus, quae saltem non sunt de requie, *Confiteor*, si facienda sit communio generalis, aut particularis, indubia ex lege canendum est.

Sed nec dubitandum credimus *Confiteor* cantum debere pariter habere locum quando, non de pontificali, sed tantum de solemni Missa agitur, in qua etiam fiat communio. Constat namque ex eadem lege Caeremonialis Episcoporum; cum capite XXX, Lib. II, n. 4 de ordine agens *Celebrandi Missam in die Paschae, Episcopo absente, in Cathedralibus vel in Collegiatis*, aperte dicat: « Postquam Celebrans Sanguinem sumpserit... dicta *Confessione* per Diaconum ut in *Capite praecedenti*, communicabit etc. ». Difficultatem quandam posset facere verbum *dicta*: ut concludere quis posset; *Confiteor* ergo recitandum esse quidem, non vero canendum; sed verba sequentia, *ut in capite praecedenti*, illam difficultatem omnino solvunt. Hinc verbum *dicta* idem simplicius exprimit, quod prius per verbum *canere* codex in praecedenti capite significaverat. Expositis

si addas rationem liturgicam, negotium, si quid videmus, omnino demonstratum patebit. Etenim Missarum solemnium partes omnes sunt vel recitandae vel canendae, seu vel ad lectionem pertinent, vel ad cantum. Utraeque autem nunquam mutantur: ut quae legendae, semper legantur: quae canendae, semper canantur. Ad quas autem partes pertinet *Confiteor*, nisi ad cantabiles? Ergo, si locum habeat, canendum est.

Resp. Quid autem iudicandum de *Confiteor* in Missa solemni de requie? Legendum ne, an etiam cantandum? Hucusque dictis inhaerentes, cantandum esse dicimus, et non legendum. Ratio est, quia nullam novimus ex partibus Missae, quae, si concinatur in Missa de vivis, legatur in Missa defunctorum. Perpende Orationes, Epistolam, Evangelium, Praefationem et reliqua. Quae cantabiles partes sunt in illis, et in istis pariter concinuntur: ut nunquam aliter fiat. Cantus quidem aliquando differt, uti accidit in Orationibus et Praefatione, sed nunquam in lectionem commutatur. Cantum autem, qui non est diversus, minus solemniter in Missis de requie, quam in Missis de vivis, modulari consuevimus quidem, sed a cantu ad lectionem nunquam gradum facimus. Ita accidit in Epistola et in Evangelio, in quibus nullum intercedit discrimen, sed expeditiori modo in Missis defunctorum, quam in Missis vivorum, eiusmodi cantum exequimur. Rationem autem non videmus, ob quam eadem norma pro cantu *Confiteor* non sit tenenda: ut proinde, si communio sit quoque agenda in Missis de requie solemnibus, in iis etiam *Confiteor* cantari debeat. Aliqua fortasse difficultas obiici posset eo, quod cantus solemnis *Confiteor* minus videatur Missae de requie congruere. Sed facile difficultas solvitur, si animadvertas, et eamdem rationem minus nihilo computari in aliis cantibus, qui in Missa pro defunctis locum habere iure de-

bent, et simul incommodo satis provideri per expeditiorem modulationum executionem, ut superius dictum est.

Quaedam etiam difficultas oriri posset ex communione, quae in Missis de requie generaliter haberi non solet. Sed reponimus, posito quod communio locum habeat, *Confiteor* certe omitti non posse. Si ergo omitti non potest, illud canendum est, sicut aliae partes quae ad cantum pertinent.

BREVIORA RESPONSA

I. *Pro Parisiis*. Rubrica dicens : « Si festum S. Silvestri venerit in Dominica, agitur de festo cum com. Dom. in I Vesperis et Laud. ante com. omnium octavarum », ita est intelligenda, ut nil contineat contra praecedentiam commemorationum officiorum concurrentium super aliis non concurrentibus. Ibi enim innuit generalem legem, vi cuius com. Dominicae, de qua fit ad instar simplicis, praeferenda est commemorationibus omnium octavarum, si de his pariter ritu simplici faciendum sit. Abstrahit tamen a com. diei infra octavam concurrentis, quae ipsi Dominicae praeferenda est. Quod autem innuat Rubrica praefatam legem generalem nihilque aliud, patet ex eo quod non tantum de praecedentia Dominicae *in Vesperis* super octavis verba faciat, sed etiam in *Laudibus*. Occurrente itaque S. Silvestro in Dominica, Vesperae a Capitulo erunt de festo, cum prima com. in I Vesperis, diei infra octavam, de qua actum est, secunda Dominicae, deinde aliarum octavarum. Dici etiam optime potest cum adm. Rev. Consulente, Rubricam respicere festum S. Silvestri in seipso,

et abstrahere a qualitate praecedentis officii, cum non detur ratio derogandi generali principio.

II. *Pro Galliis.* Ratio recitandi Vesperas ante meridiem, tempore Quadragesimae, ab antiquitate est repetenda, in qua ieiunium solvi nequibat, nisi quando sol ad occasum vergebat: ut qui aliter se gerebant, non ieiunare dicerentur. Eiusmodi antiquitatis vestigium constituit nostra consuetudo, quae pro choris non est privilegium, quod a lege eximit, sed est lex quae obligat. Lex ista autem, quae choros obligat, non tangit personas singulas officium privatim recitantes, quae tamen laudabiliter legi communi se conformabunt. Cum vero praefata anticipatio ex lege ieiunii derivet, quae universalis est, satis abunde patet, eam non dependere ab hac vel illa persona quae ieiunat, sed ab ipso ieiunio, cui *per se* tenentur omnes, qui vicesimum primum aetatis annum expleverunt, quamvis *per accidens* ab illo dispensari possint. Ex quo facile inferes, omnes et singulos de clero, sive saeculari sive -regulari, choro addictos, ieiunent, vel non, ad Vesperas anticipandas teneri: reliquos vero, choro non addictos, ieiunent pariter, vel non, ad Vesperas anticipandas non teneri.

III. *Pro eod. loco.* Quid nobis dicendum super *asterisco* in antiphonis tam Matutini quam Laudum officii Apparitionis B. M. V. Imm. die 11 Febr. prorsus nescimus; illum enim esse fere semper contra consuetas normas situm, nemo non videt. Sane antiphona secunda ad Laudes habet: « Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius, et in capite eius corona stellarum duodecim »; habetque asteriscum post verba, *sub pedibus eius*. Antiphona quarta legit: « Benedicta es tu, Virgo Maria, a Domino Deo excelso, prae omnibus mulieribus super terram »; ponitque asteriscum post verbum, *excelso*. Idem dicas ut plurimum de aliis. Quid significet, nescimus; sed arbitramur esse

editionis imperfectiones, quas profecto emendatione indigere credimus. Haec fortasse ratio est, ob quam eiusmodi signa, quae in editionibus authenticis Ratisbonae cusis 1895 apparebant, in novissimis Tornaci cusis 1898, omissa prorsus fuerunt, exceptis Laudibus, quarum antiphonae asteriscum notant. Profecto minus malum est signum aliquod omittere, quam illud ponere inordinate. Quidquid sit, iudicamus dictum asteriscum, ut plurimum extra locum suum positum, non esse in praeintonatione antiphonarum sequendum, sive quia extra consuetudinem positum, sive quia praeintonans gravaretur nimis, et maiorem ipse partem intonaret, quam modulari cantores deberent: quod satis grave incommodum est. Idem dicas de antiphonam incipiente sine cantu in recitatione chorali; minus est enim, sed inconveniens vitandum. Ii proinde, quorum interest, conveniant antea, et meliori qua possunt ratione se gerant in actu functionis.

IV. *Pro eod. loco.* Sacerdos, aspersione peracta aquae benedictae, et rediens post sacras pro Missa indutas vestes ad altare, sufficit ut super infimo gradu altaris genuflectat, et non in plano. Ita credimus; quia aspersionem non supponit Rubrica Missalis, quae in plano genuflectendum dicit; et aliunde in aspersionis functione iam Sacerdos in plano genuflexit, quae moraliter cum Missa coniungitur, quam immediate sequitur.

V. *Pro eod. loco.* Decretum **5711** ad V, prout in novissima Collectione legitur (1), de consuetudine servanda super salutatione Celebrantis se discooperientis, ministris sacris reddenda, non continet mendum, sed eiusmodi revera dedit S. R. C. responsum, uti iacet. Voluit

(1) Diximus, tertium Volumen Decretum probabilius evulgatum iri mense Iulio vel Augusto: sed nunc graviter dubitamus: fortasse ad finem anni erit expectandum.

enim aliquam habere considerationem consuetudinum locorum, quae haec in re differunt, et stare *per se* possunt.

VI. *Pro Austria.* Inter duo festa concurrentia si cetera sunt paria, dubitamus an festum S. Augustini ex. gr. concurrens cum alio eiusdem ritus habere possit integras Vesperas, ex sola *externae solemnitatis* ratione. Ni fallimur, negativa sententia tenenda est; quia antiquitus id aliqua Decreta permittebant, sed e nova Collectione expuncta sunt: Rubricae autem nil de hoc dicunt. Pro rei certitudine acquirenda, ultimum Decretorum Volumen expectandum.

VII. *Pro eod. loco.* Ubi Titulus Ecclesiae, die 29 Dec. occurrens, celebratum hucusque fuit cum octava ex privilegio, indubie eodem modo celebrari potest, haud obstante Decreto in *Quebecen.* emendatum, quod contrarium disponit. Privilegium namque a lege eximit.

VIII. *Pro eod. loco.* Tituli festum non habet ius ad feriationem; et si in populo cum feriatione celebratur *ex devotione*, hoc significat, feriationem non esse servandam *ex praecepto.* Ergo Parochus non tenetur tali die Missam applicare pro populo, illum quippe diem supponimus, nec esse nec unquam antea fuisse festum de praecepto.

IX. *Pro eod. loco.* Posita approbatione lectionum I. Nocturni de Com. Sanctorum, eo quod deficiant de S. Scriptura in Breviario monastico, ita approbationem credimus accipiendam, ut lectiones Sancto, cuius agitur festum, magis congruant; quamvis aliae pro II^a, aliae pro III feria sint determinatae. Gravius enim est, approbatas aliunde lectiones Sancto esse accommodatas, quam huic vel illi feriae illas respondere, cum qua nullam dicunt relationem. Hic applicandum, ni fallimur: Littera occidit, sensus est qui vivificat.

X. *Pro dioecesi Parmensi.* Certo licet organa pulsari ex Caeremoniali Episcop. Lib. 1. Cap. 28, n. 1. in omnibus

festis cum feriatione celebrandis; sed tantum in Horis canonicis, quae maiores dicuntur, generaliter loquendo, et etiam ad Tertiam, Episcopo solemniter celebrante, atque in Missa cum cantu. Quid vero dicendum de organi sonitu in festis semiduplicibus, et etiam imo in duplicibus sine feriatione? Ita legem Ecclesiae plures interpretatae fuerunt, ut prohibitus non sit dicendus; sicut enim duplex, ita etiam semiduplex aliquam solemnitatem praeseferunt, etsi, Dominica excepta, feriationem non habeant. Quid vero iudicandum, si ex consuetudine organa non pulsentur in semiduplici? Ea ne pulsare licet? Consultius esse credimus, servari consuetudinem; quia semiduplex festum minimam habet solemnitatem, cum infimae solemnitatis gradu polleat.

XI. *Pro eod. loco.* Dicendi modi: *submissa voce — intelligibili voce — clara voce*, quibus exprimitur ratio recitandi ea quae non canuntur, sed organo comitante leguntur, significant, verba praefata esse ita legendas, ut et audiantur a choro, et proportionem habeant cum iis quae choraliter recitantur vel canuntur. Si ex. gr. chorus recitat, submissa voce, intelligibili tamen, dicuntur quae sub organo legenda: si autem canit chorus, clara magis et quasi elata ob proportionem legenda erunt. Utcumque vero verba legantur, vox cum organo convenire debet, ne audientium aures torqueantur.

XII. *Pro eod. loco.* Quando verba alterne canuntur et organis comitantibus leguntur, rei natura docet, ut prima pars canatur, altera legatur. Quia cantus vel recitatio choralis est potior, reliquum est accessorium. Ita canitur primum *Kyrie*, alterum legitur: canitur *Gloria: Et in terra pax* legitur etc. Id quidem, nisi verborum ambitus aliud dictet, uti ex. gr. in *Sanctus*, et *Agnus Dei*, qui tres sunt, et leguntur primum et tertium, medium concinitur. Nihilominus, cum lex nil dicat, nulla foret cen-

sura dignus ille chorus, qui medium *Sanctus* vel *Agnus* legeret, et primum cum postremo caneret. Quod itaque magis arridet, id agendum, et aequae libertatis usus adhiberi potest, quia quod legitur est in cantorum commodum. Cum vero Organorum non habetur auxilium, aut Missa et officium in cantu fiunt, et omnes sunt canendae partes cantabiles: aut sine cantu, et tunc omnes dictae partes eodem sunt modo recitandae.

XIII. *Pro N.* Caeremoniarum magister, qui legile e mensa aufert, et super mensam postea reponit, dum thurificatio SS.mi Expositi agitur post offertorium, se conformet, quantum potest, in genuflexionibus, Celebranti et sacris ministris.

XIV. *Pro eod. loco.* Antiphonarum repetitio post psalmum, sine praeintonatione fieri solet, cum haec foret inutilis, et dicitur a toto choro.

XV. *Pro Eynstadio.* Anniversaria late sumpta, vere Anniversaria non sunt, consequenter Oratio Anniversarii propria, *Deus Indulgentiarum*, non est dicenda, sed alia aptior, puta, *Inclina*, *quaesumus* etc. vel alia ex diversis. Constat satis ex Decreto in *Cadurcen.* n. **3049**, (5241) ad III. Anniversaria fundata pro die alia ab obitu determinata gaudent omnibus privilegiis ac vera Anniversaria ab obitu, Oratio nihilominus in iis dicenda, est alia ab Anniversarii propria, ut supra dictum est.

XVI. *Pro S. Iacobo de Chile.* Quando Ecclesia dicata est XII Apostolis Orationi *A cunctis* optime sufficitur alia, quae prima ponitur in Missali inter Orationes diversas, seu *Concede*, *quaesumus*: quae eodem spectat, eumdem habet scopum seu *ad poscenda suffragia Sanctorum*, et ad rem proinde facit.

XVII. *Pro eod. loco.* Unctio ab Episcopo consecrante Ecclesiam, facienda est ad modum crucis in partibus latera-

libus stipitum portae, hinc inde, ubi duae cruces insculpuntur.

XVIII. *Pro Lincio.* Diaconus cantans *Exultet* in Sabbato Sancto, eodem stat modo ac dum cantat Evangelium, hoc est ad cornu Evangelii, non ad cornu Epistolae. Eadem ratione se gerit Celebrans, qui ministris sacris destitutus, debet ipsemet paschale praeconium canere. (V. Parv. Rituale Bened. XIII, Cap. II, § 2, n. 4 et seq.).

XIX: *Pro Curenna.* Occurrentibus simul S. Martino Ep. et Dedicatione, cum Patronus ius habeat ad feriationem, de eo optime celebrari potest festum contra Dedicationem, quamvis haec sit festum Domini, et de Ecclesia consecrata agatur. Si tamen fiat de Dedicatione, quod et potest fieri, Missa de S. Martino cantari potest, non omissa conventuali, utpote de festo transferendo, de quo Rubrica Gen. Missalis (*Tit. VI*). Alterutrum vero festum transferri non potest in die octava, quia est alterius festi octava.

SOLUTIO QUAESTIONIS

pro mense Iunio 1899 propositae.

Alexius, Canonicus et Caeremoniarum magister Ecclesiae B, contra consuetudinem eiusdem Ecclesiae exigit: 1° ut in Missa solemni de Requie Acolythi e sacrario ad Altare procedant manibus iunctis sine candelabris, quae cum cereis extinctis ponuntur super abaco, accendendis ad *Agnus Dei;* 2° ut Subdiaconus, et non alius, incensum in thuribulum mittat pro elevatione; 3° ut Celebrans, dicto *Placeat*, canere possit *Orationem super tumulum*, quae in Missali defunctorum prostat, et post eam Evangelium legere S. Ioannis, iuxta Rubricam.

Quaeritur: 1° Quid Rubricae dicant vel erui ex eis possit, quidque servandum, circa candelabra de quibus supra, et circa ministrum qui thus ponere debeat in thuribulum pro Elevatione? 2° Quid iudicari queat de origine, usuque praefatae Orationis super tumulum? 3° Quomodo Alexius indicandus?

SOLUTIO

I. Quod ad primum attinet, mature perpensis rubricis, arbitramur in Missa solemni de Requie acolythos debere e sacrario ad Altare cum candelabris accensis procedere, non autem iunctis manibus ad instar Thuriferarii in casu, quasi praevie reponi deberent super abaco candelabra cum cereis extinctis, qui ad *Agnus Dei* tantum accenderentur; et pro certo tenemus non a Subdiacono, sed ab aliquo clerico tantum, imponi debere thus in thuribulum pro Elevatione.

1ª Pars, circa candelabra. Primum argumentum erui potest ex silentio *Ritus servandi* in celebratione Missae, qui expresse designans Tit. XIII, n. 2, quae ex Missa solemni pro vivis omitti debent in Missa solemni de Requie, nullam tamen asserit mutationem in casu faciendam. Iuxta enim 43 iuris axioma, *qui tacet, consentire videtur* (1) Porro in vivorum missa solemni, « Acolythi deferunt candelabra cum candelis accensis, quae deinde collocantur super credentia » (2). Logica igitur consequentia est, ut res in Missa solemni de Requie servetur, quia hic modus agendi non in ea citatur mutandus, veluti patebit omni considerati Tit. XIII iam citatum.

Secundum argumentum desumitur ex collatione *Ritus servandi*, qui ad Evangelium denegat candelabra (3), quae in Missa pro vivis expresse concedit (4). Quare enim pro ingressu ad Altare Rubrica non indicasset mutationem, quam certiorat ad Evangelium? Iam exinde silentium antecedens aequivalet nunc reco-

(1) Craisson, Tom. I iuris Canonici, n. 242.
(2) Tit. 2, n. 5.
(3) Tit. 13.
(4) Tit. 6, n. 5.

gnitioni positivae iuris, quia valde tritum est axioma: « *Contra eum qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda* ». Nihil ceterum legislatorem dicere vetabat in primo casu, quod declarat aperte in secundo: « non tenentur luminaria ad Evangelium, nec portatur incensum, sed duo tantum Acolythi sine candelabris stant unus a dexteris, et alter a sinistris Subdiaconi tenentis librum Evangeliorum » (1). Undenam differentia? Hoc certe provenit ex eo, quod in ingressu ad Altare, nihil est mutandum, cum totus Titulus XIII versatur ex sua ipsa inscriptione circa omittenda in Missis de Requie.

Tertium argumentum exoritur ab interpretatione facta a Liturgiae Magistris, qui omnes ita Rubricam intellexerunt. Merati v. g. Gavantum allegat dicens: « Non videtur conveniens quod nulla credentia praeparetur (in Missa solemni de Requie); non enim decet omnia super Altare ponere, praeterea idem Gavantus vult quod super credentiam ponantur candelabra cum candelis accensis. Sed quomodo poni possunt, si nulla adesset credentia » (2). Ergo iam non amplius agitur in casu de cereis extinctis super abaco positis. — Martinucci in probationem vocat ipsam Rubricam et usum Ecclesiarum Urbis. « Sument (Acolythi), inquit de Missa solemni pro defunctis, candelabra accensis candelis, et procedent ad Altare ordine solito »; et in nota addit: » Etsi in quibusdam ecclesiis mos sit apparandi in abaco candelabra pro Acolythis, sequuti tamen sumus Missalis Rubricas, ubi illa dispositio (apponendi in abaco candelabra) non existat, atque usum Ecclesiarum Urbis, quae officia regulariter exequuntur » (3). — De Herdt non minus aperte loquitur: « Duo ceroferarii, ait, in accessu ad Altare, *etiam in Missis defunctorum*, deferunt ante Subdiaconum candelabra cum candelis accensis, bini incedentes, et non unus post alium, nisi ob angustiam loci » (4), et iuxta Cavalieri de Missa solemni defunctorum loquentem, « ad Altare more consueto procedunt » (5).

(1) Tit. 13.
(2) Merati, Tit. XIII, n. 2.
(3) Lib. I, cap. 8, n. 72.
(4) Tom. 2, n. 16 ad 1.
(5) Tom. 5, n. XII.

Ergo silentium Tituli XIII, pro accessu ad Altare, logice indicat, et sine contestatione ulla, obligationem deferendi candelabra cum cereis accensis, etiam in Missa solemni de Requie; et proinde agi nequit de praevia eorum positione super Abaco cum cereis extinctis, et accendendis ad *Agnus Dei*, cum nullibi et in nulla Missa quaestio sit de tali exceptione. Martinucci itaque positive declarat: « Alter ex acolythis accendet *in sacrario* candelabra ab ipsis gestanda..... et ad Altare procedent, Thuriferarii iunctis manibus, post eum Acolythi gestantes candelabra et coniunctim incedentes », quin unquam supponat consuetudinem de qua in casu (1). Et Falise, sibi vindicans A Portu, Bauldry, Vinitor, Merati, Pavone, autumat: « Ils (les Acolythes) entrent avant les Ministres, tenant leurs chandeliers allumés, qu'ils vont porter et laissent à la crédence ».

2ª *Pars*, circa impositione thuris pro Elevatione. Nihil ex Rubrica Missalis erui potest pro consuetudine Ecclesiae B, vel contra Alexium canonicum. Legitur enim in Tit. XIII, n. 2, quod in Missa solemni de Requie « Subdiaconus... tempore Elevationis Sacramenti, genuflexus in cornu Epistolae, illud incensat »: et praetermittendo impositionem thuris, clare apparet quod in hac parte recurrendum est ad regulam pro Missis vivorum latam, cum inibi solum notetur quod variandum est in Missis defunctorum. Sed in Missa solemni vivorum, nihil ad rem declaratur, cum inibi agatur tantum de omissione benedictionis incensi, non de ministro eius impositionis; (2) ergo nulla exinde erui potest conclusio.

Sed ex Caeremoniali Episcoporum res sufficienter elucidatur. Postquam enim dixit incensum benedici non debere, « quando per Caeremoniarum vel Acolythum aut Subdiaconum in elevatione thurificatur », addit: « quo casu *ab eodem Acolytho seu a quocumque alio Clerico ponitur in thuribulum* simpliciter absque benedictione » et non nominatur Subdiaconus pro impositione, ad differentiam thurificationis quae ad eum pertinet in

(1) Lib. 2, cap. 10, n. 11 et 15.
(2) Tit. 8, n. 8.

Missa solemni de Requie (1) Quare ? quia impositio non varianda est in Missis defunctorum, et iam semper fieri debet in Missa vivorum a simplici Clerico.

Legitur quoque (2): « Caeremoniarius, seu aliquis Acolythus, imposito a seipso vel ab alio, thure absque benedictione in thuribulum, thurificat Sacramentum Corporis et Sanguinis Domini, dum elevatur, ter pro unoquoque ducens thuribulum ». Unde iterum apparet impositionem thuris pertinere semper ad aliquem acolythum, quem indicant voces Caeremonialis « a seipso vel ab alio », cum in Missa de Requie non mutetur impositio thuris, ut vidimus supra, sed solum Thurificans, qui est Subdiaconus.

Haec, aliunde docent maximi in re rubricali Doctores. Audiamus Catalani in suis notis Caeremonialis: « Ritus in ea incensatione a Subdiacono servandus, is est. *Imposito per aliquem Acolytum thure* in thuribulum, sine ulla scilicet benedictione, dum Celebrans dicit ea Canonis verba *Hanc igitur etc*, facta debita reverentia Altari, accedit ad cornu laterale Epistolae, *ubi genuflectit* non super infimum gradum ut alicubi servatum vidi, sed *super gradum superiorem*, uti est usus Insignium Ecclesiarum, ac praesertim Pontificiae Capellae et Basilicae Vaticanae; et accepto a thuriferario thuribulo, cum debitis inclinationibus ante et post utramque elevationem, incensat SS. Sacramentum » (3).

Martinucci est omnino decretorius: « Non est Subdiaconi incensum in thuribulum pro Elevatione immittere. Conf. Caeremoniale Episcop. Lib. 2, cap. XI, § 8 » (4). Item alibi: « Curabit (Thuriferarius) ut a Caeremoniario sive alio Clerico — *nunquam vero a Subdiacono* — immittatur incensum; tradet thuribulum Subdiacono, qui ad Elevationem thurificabit SS. Sacramentum » (5). Et plenius: « Quum Celebrans incipiet hanc orationem (*hanc igitur oblationem*), Thuriferarius tradet naviculam Caeremoniario qui sine ulla benedictione iniiciet incensum in

(1) Lib. I, capo 23 § 18.
(2) Lib. 2, cap. 8, § 70.
(3) Lib. 2, Cap. XI, § 8, ad 2.
(4) Lib. 1, Cap. 12, n. 117 in nota.
(5) Lib. 1, Cap. 7, n. 59.

thuribulum, quod illi praestabit Thuriferarius, vel absente Caeremoniario aut alia re impedito, iniiciet incensum Thuriferarius ipse, neque unquam id fiet a Subdiacono » (1) Quin imo in nota rem hanc sibi esse summopere cordi ostendit dicens : « Monemus quod Subdiaconus non debet thus immittere in thuribulum, quemadmodum *extra regulam* solent quidam » (2), et cl. Sutor idem docet, mandans hoc fieri per Caeremoniarium seu thuriferarium absque benedictione (3).

Quapropter non credimus esse sequendos cl. Piller (4), Lerasey (5), Pourbaix (6), qui hanc immissionem thuris attribuunt Subdiacono faciendam, neque placet libertas quam concedit Falise sequendi horum auctorum opinionem, quamvis tamen nostram habeat et reputet meliorem, in quantum propugnatam a Merati, A Portu, et Cavalieri signanter dicente : « Navicularius prope elevationem incensum imponit. Huic profecto haec impositio incensi incumbit, quidquid dicat Bauldryus, quia nullius praeminentiae est indicativa, fit enim absque ulla prorsus benedictione aut formalitate (7) ».

II. Duo quaeruntur relate ad *Orationem super tumulum*, quae prostat in Missali defunctorum ; nempe eius origo, et eius usus licitus necne.

a) Indubium est quidem varias preces haberi in Missali defunctorum, quae in ipsa Missa de Requie dicendae videntur post *Placeat* et ante *Evangelium* S. Joannis, quum ex ipsa Rubrica inibi posita, « finito Evangelio, discedens (Celebrans) pro gratiarum actione dicit Antiph. *Trium puerorum* », quae nonnisi post ultimum evangelium Missae praescribitur. Sed nonobstante apparentia, res non ita se habet, et etiam antiquitus preces istae non differebant *quoad locum* a nostra actuali absolutione.

(1) Lib. 2, Cap. X, n. 84.
(2) ibid.
(3) Part. 2, cap. 9, § 2, n. 6.
(4) Manuale Liturgiae, Part. 2, Sect. 3, art. 3 ad 4.
(5) Manuel liturgique, Tom. 2, Sect. 2, chap. 3, art. 2, § 2.
(6) Compendium Sacrae Liturg. Part. 3, Sect. 3, n. 489.
(7) Cavalieri, Tom. 5, n. XVIII Pro missa solemni de Requie.

Primitus enim, iuxta cl. Stella (1), Oratio *Placeat* post totam dicebatur expletam Missam, et postquam, omnibus absolutis, sacras vestes sacerdos erat depositurus. Quod certe conforme est titulo huic orationi apposito in quampluribus Missalibus usque ad saeculum XVI, nempe: *finita Missa*, aut *post Missam* vel *post finitam Missam*, ita docente Micrologo in fine saeculi XI, Alexandro de Halés in initio saeculi XIII; et ex eius coaevo Durando, et Rodulpho Tungren. et Ordine Romano XIV in saeculo XIV, necnon ex pluribus Missalibus per saeculum XV apparet, quod ubi dabatur benedictio in Missa, ante *Placeat* dabatur, ut haec nimirum oratio semper recitetur, *omnibus finitis* (2). Quapropter negari nequit iam usque ad saeculum XVI *Orationem super tumulum* fuisse revera post Missam, sicut et actualem absolutionem, recitatam. Testem habemus secundum usum insignis Ecclesiae lingonensis, ubi in Missa ponitur *Placeat*, et nihil amplius (3).

Hoc resultat quoque ex vestibus a celebrante adhibitis pro recitatione huius orationis, quamdiu fuit in usu. « Celebrans, ait Merati (4) *dicto Placeat tibi*, ante Evangelium S. Ioannis, accedit ad cornu Epistolae; ibique super suppedaneam, deposita planeta et manipulo super Altare in cornu Epistolae, si non adsit credentia, vel alius locus commodior, iuxta caeremoniale PP. Eremitarum S. Augustini, part. I, cap. 19, capit pluviale nigrum... (itemque ministri sacri deponunt manipulos tantum), et stans conversus ad Altare, expectat finem responsorii *Libera me Domine* quod cantatur a Choro, statim ac ab eo responsum fuerit *Amen* post *Requiescant in pace* ante Evangelium S. Ioannis.... Responsorio finito, et dicto ultimo *Kyrie eleison*, celebrans adhuc stans in praedicto cornu epistolae versus Altare seu super suppedaneum, facie versa ad candelabra, intonat clara voce *Pater noster*, quod

(1) Tract. I, cap. XI, § 4.

(2) Lebrun, Tom. 1, Part. 6, art. 3; Iourdain, La Sainte Eucharistie, 1ere Part. Tom. 2; chap. 18, § 4; Doct. Gilor, le Saint Sacrifice, Tom. 2, § 72.

(3) editum anno 1524.

(4) Tit. XIII in suis notis. n. 27.

secreto prosequitur.... et celebrans accedens ad medium Altaris cum ministris sacris ubi, facta reverentia Crucis, vertit se..... aspergit pannum ter in medio, a dexteris et a sinistris panni.., et ter similiter thurificat eo modo quo aspersit. *Bauldry, n. 12, Bissus, n. 2.* Quo facto, revertitur ad cornu epistolae versus Altare, et libro super illud cornu posito, dicit alta voce ℣. *Et ne nos inducas*, et alios ℣℣. et orationem ut in Missali seu Rituali. Dicto autem a Cantoribus *Requiescant in pace*, accedens adhuc cum Pluviali ad cornu Evangelii (facta prius in medio Altaris reverentia)... dicit more solito Evangelium S. Ioannis : quo dicto, vadit ad Sacristiam ubi se exuit, ut in aliis missis ». *Bissus, n. 3 ; Bauldry, n. 14 ; A Portu*, Tit. 13 in adnot. 28. Unde apparet has preces ibi recitatas proprie constituere unam absolutionem ad instar nostrae actualis, et dictas fuisse ab initio post Missam, quum iam deponeretur casula, ut deinde assumatur Pluviale, quod nullum respectum habet cum Missa. Et de facto, usque ad reformationem Missalis a S. Pio V, Evangelium S. Ioannis non erat vera pars Missae, nec Ps. *Benedicite*, quae recitabantur sive redeundo sive exuendo ornamenta. Itaque praefatae preces *super tumulum defuncti* originem duxerunt ab antiquissima ipsa consuetudine Psalmos aliasque preces super defunctorum corporibus recitandi antequam sepulturae traderentur: de qua re nos certiores faciunt Augustinus, Hieronymus, Tertullianus, aliique antiqui, et exinde sub hoc respectu non differunt istae ab actuali absolutione, quacum se confundunt.

Quomodo autem explicare Rubricam inibi insertam et hodie conservatam, non obstante revisione Missalis? Arbitramur cum *Ephem. Liturg.* (1) residuum esse vetustatis, ne pereat memoria huius caeremoniae, qualis habita fuit in saeculorum decursu, nempe semper extra Missam, sed olim ante Evangelium S. Ioannis et Canticum *Benedicite*, quia tunc non pertinebant unum et alterum ad Missam, nunc vero post Evangelium et *Benedicite*, quia impraesentiarum ad Missam attinent.

Quoad formulam seu *orationem specialem* **Adesto**, reperivi-

(1) Année 1888, pag. 537.

mus, aiunt praelaudatae *Ephem.* (1), tantummodo illam in *Sacerdotali Romano* (cap. 29), ubi refertur *Ritus sepeliendi defunctum saecularem secundum usum Patriarchatus Venetiarum.* Unde sub hoc peculiari aspectu, valde incerta est eius antiquitas et origo, praeterquam quod alicubi ante S. Pium V in usu tamen certe erat.

b). Si nunc devenias ad liceitatem huius caeremoniae inter *Placeat* et *Evangelium* S. Ioannis, haec absque dubio prohibenda est impraesenti. Lege Cavalieri (2): « Meratus, part. 2, Tit. 13, n. 27, moris meminit, in quo versus finem Missae acolythi extendunt pannum in plano ante medium Altaris, et sacerdos, dum a Choro cantatur responsorium, ante Evangelium S. Ioannis se exuit planeta, induit pluviale, absolutionem peragit, et hac peracta cum pluviali, accedit ad cornu Evangelii, et ibidem Missam complet per recitationem consueti Evangelii S. Ioannis. *At modus iste omnino est reiiciendus;* valde enim peccat in Rubricas, iuxta quas absolutio fieri debet : finita Missa, et finita de toto, ac consequenter etiam per Evangelium S. Ioannis. Itidem contra Rubricas atque decreta, Missae interserit extranea, absolutionem in versu *anima eius* etc. obtruncat, et hinc derivante suffragio defunctos privat, ac in pluviali sacerdotem Evangelium S. Ioannis facit dicere. Absurda haec omnia sunt, quae nos deglutire apti non sumus, quidquid Meratus, aliique auctores sentiant ».

« Secundo, (3) si codices liturgicos consulas, centies repetitas invenies sequentes phrases et verba circa absolutionem, *finita Missa, absoluta Missa, post Missam, solemni Missa absoluta* etc. Quae verba legere est, seu in Rituali, seu in Missali, seu in Caeremoniali Episcoporum, immo in Missali defunctorum.

« Tertio, ex ipso fere generali auctorum melioris notae silentio coniici merito potest praxis Ecclesiarum (post S. Pium V), quae saltem exemplo esse aliis possunt, de Missa pro defunctis non abrumpenda ut illae preces dicantur.

---

(1) Ibid. pag. 538.

(2) Tom. 3, cap. 18, dec. 3, n. 7.

(3) *Ephem.* année 1888, pag. 537.

« Quarto, impraesentiarum omnes observantiores Ecclesiae, et universae quae in Urbe sunt, eodem modo se gerunt, et Missam non abrumpunt. Denique ita esse agendum, immo nec dicendas post Missam orationes illas, sed tantum quae in Rituali praescriptae sunt, in ipsa S. R. Congregatione accepimus ».

Unde non est ullo modo attendendum ad opinionem Merati et Bauldry admittentem hanc caeremoniam intra Missam, dicto *Placeat*, si non adsit lectica, ad quam eumdem sit in fine Missae (quod certe non docuissent, si plus animadvertissent olim Evangelium ultimum et *Benedicite* non partem constituisse finalem Missae): sed absolutio pro defunctis peragi debet, finita Missa (2).

A. Fourneret

ex Acad. Liturg. Rom.
Parochus loci vulgo dicti Lannes
(dioecesis Lingonensis).

---

(2) Tres ad nos solutionem expositae quaestionis miserunt, quarum eruditionem, Rubricarum peritiam, vimque argumentandi iure merito commendanda iudicamus, cl. Felix Ravanat, Nivardus Rossi et Anastasius Forneret; quique singuli eamdem fere secuti sunt sententiam, quamquam ultimi solutionem selegimus.

Super usu Orationis super tumulum *Adesto*, ne pro omnino certo quod uti certum absolute non constat, accipiatur, sequentia addere prudens iudicamus. 1. Quidquid de eius antiquitate sit, in Missali habetur defunctogum: ut eam proibitam dicere quid nimis fortasse videatur, cum qui eam post *Placeat* recitaret, nonnisi Rubricam observaret. 2. Aliud esse credimus absolutionem agere infra Missam, aliud dictam Orationem, quae eo in loco prostat, post *Placeat* et ante Evangelium dicere. Illud esse contra Rubricas et Decreta certum est, sed de hoc non clare constat. 3. Silentium auctorum explicari posset per rei obscuritatem, ut melius tacere, quam de re obscura loqui censuerint. 4. Factum haud multum probare videtur, quod ceterum negativum est argumentum, explicationem patiens incertitudinis rei. Pro Cong.ne Sacror. Rituum probabilius aliquis Secretariae Officialis intelligendus venit: secus negotium ex aliquo Decreto clarescceret. 5. Non omnino sperenda opinio Merati et Bauldry; Rubricae enim, quae observari non debent e sacris Codicibus de more delentur aut emendantur; hinc cl. Ravanat tenet probatque, dictam Orationem recitari posse, sicut infra Missam plures pro sponsis leguntur Orationes. Haec quidem, ut res in incerto, non definita maneat.

Redactio.

SUPER CALENDARIO

STUDIUM

(*Contin. V. n. 6 pag. 386*)

Nunc vero fructus, qui ex hoc faciliori principio eruuntur, quamplurimi sunt, quique omnibus prosunt. Et sane: 1.° Fixae manent in anno feriae ac Dominicae, quae semper in eamdem diem incidunt; Sanctorum quoque festa immobilia in eamdem feriam semper incident. Unde in Calendario nostro plane simplici ac perenni, quod facile ab omnibus etiam inexpertis, memoriae mandari potest, haberentur Dominicae, festa et feriae immutabiles, prout hic exponuntur.

Ianuarius. Dies 1. Dominica prima et principium primae anni hebdomadae: **Circumcisio Domini.** — Dies 6, seu Feria VI: **Epiphania Domini.** — Dies: 8, 15, 22, 29, Dominica secunda, tertia, quarta et quinta anni.

Februarius. Dies 2. feria V. **Purificatio B. M. Virginis.** — Dies: 5, 12, 19, 26, Dominica sexta, septima, octava et nona anni. Dies 24, Fer. VI. **S. Mathiae Apostoli.**

Martius. Dies 5, 12, 19, 26, Dominica decima, undecima, duodecima, et tertiadecima anni, eodem ordine ac in mense praecedenti. — Dies 25, Sabb. **Annuntiatio B. M. V.**

Aprilis. Dies 2, 9, 16, 23, 30, Dominica decimaquarta, decimaquinta, decimasexta, decimaseptima, et decimaoctava anni. Dies 25, Fer. III. **S. Marci Evangelistae.**

Maius. Dies 1. Fer. II. **Ss. Philippi et Iacobi Apostolorum.** Dies 3. Fer. IV. **Inventio S. Crucis.** Dies 7, 14, 21, 28. Dominica decimanona, vicesima, vicesima

prima, vicesima secunda. Dies 26, Fer. VI. **S. Philippi Nerii.**

Iunius. Dies 4, 11, 18, 25, Dominica vicesima tertia, vicesima quarta, vicesima quinta et sexta anni. Dies 24, Sab. **Nativitas S. Ioannis Baptistae.** Dies 29, Fer. V. **Ss. Petri et Pauli Apostolorum.**

Iulius. Dies 2, 9, 16, 23, 30, Dominica vicesima septima, octava, nona, trigesima, trigesima prima eodem ordine ac in mense Aprili. Dies 2, 9, 16, Dies fest. **B. M. V.** — Dies 25, Fer. III. **S. Iacobi Apost.** Dies 26, Fer. IV. **S. Annae.**

Augustus. 6. **Transfiguratio D. N. I. C.** et Dominica trigesima secunda. Dies 13, 20, 27, Aliae Dominicae, scilicet, trigesimatertia, quarta et quinta anni. Dies 15, Fer. III. **Assumptio B. Mariae Virg.** — Dies 25, Fer. VI. **S. Bartholomaei Apost.**

September. Dies 3, 10, 17, 24. Dominicae trigesima sexta, septima, octava et nona anni. Dies 8, Fer. VI. **Nativitas B. M. V.** — Dies 21, Fer. V. **S. Matthaei Ap. et Ev.** — Dies 29, Fer. VI. **S. Michaelis Archangeli.**

October. 1. Dominica quadragesima anni et **Solemnitas SS. Rosarii B. M. V.** — Dies 8, 15, 22, 29, Dominica quadragesima prima, secunda tertia et quarta anni eodem cum ordine ac in mense Ianuarii. — Dies 18, Fer. IV. **S. Lucae Evang.** — Dies 28, Sab. **Ss. Simonis et Iudae Apostolorum.**

November. Dies 1. Fer. IV. **Festum Omnium Sanctorum.** Dies 2. Fer. V. **Commem. Omn. Fidel. Defunct.** Dies. 5, 12, 19, 26, Dominica quadragesima quinta, sexta, septima et octava anni eodem cum ordine ac in mensibus Februarii et Martii. Dies 21, fer. III. **Praesentatio B. M. V.** Dies 30, fer. V. **S. Andreae Apost.**

December. Dies 3, 10, 17, 24. Dominica quadragesima nona, quinquagesima, quinquagesima prima et secunda anni simili modo ac in mense Septembri. — Dies 8, Fer. VI. **Im-**

maculata Conceptio B. M. V. Dies 21, fer. V. **S. Thomae Apost.** Dies 25 Fer. II. **Nativitatis D. N. I. C.** — Dies 26 et Fer. III. **S. Stephani Protom.** — Dies 27, Fer. IV **S. Ioannis Apost. et Evang.** — Dies 28, Fer. V. **Ss. Innocentium.** — Dies 31 et ultima Decembris annique terminus, quae sine nomine relinquitur et extra cyclum hebdomadae ponitur: adeo ut haec dies non habeatur amplius ut Dominica, sed ut appendix anni et ultimae hebdomadae, ut iterum annus subsequens eodem ordine recurrat ac praecedens.

Quantae vero sint utilitates, quae ex hoc Calendario resultant, nemini attente consideranti latere possunt. Et sane:

a) Festum Apostolorum S. Andreae et S. Thomae nunquam, sicut in praesentiarum facile evenit, cum Dominicis Adventus privilegiatis occurrit. Similiter festum S. Mathiae neque in Dominicis quae ad pascham disponunt, nempe Septuagesima, Sexagesima etc. neque in Diem Cinerum, cadere possunt, sed primum fixum manet in feria V, et secundum in feria VI, proindeque ea nunquam e suo loco moveri possunt.

Solemnitates Purificationis, Annuntiationis, et ipsae quae nunc haud raro in aliquam ex Dominicis privilegiatis antedictis occurrunt, et ideo ad aliam diem transferendae sunt, in ordine quem nos proponimus, nulla ex praefatis solemnitatibus in iis Dominicis occurrere potest. Nam Purificatio incidet semper in Feriam V, et Annuntiatio in Sabbatum.

b) Dominica infra octavam Epiphaniae, semper fixa manebit in die 8 mensis Ianuarii; et festum SS. Nominis I. C. in die 15, seu dominica tertia eiusdem mensis, ita ut nunquam, in Septuagesima evenire possit, et ideo nunquam iuxta Breviarii rubricam, ad aliam diem amandandum est.

c) Dies 25 Aprilis, divo Marco Evang. sacra, semper incidet in Feriam III, ita ut numquam pascha, sicut in praesentiarum, ea die celebrari potest, et numquam Litaniae

Maiores post biduum, sicut in Missali Rom. praescribitur, dicendae veniunt.

d) Dies 1 Maii incidit semper in Feriam II, et tertia dies in Feriam IV: ex quo intelligitur nunquam festa illorum dierum cum Ascensione Domini occurrere posse.

Similiter et festivitas S. Philippi Nerii, Romae praesertim admodum celebris, semper feria VI recurret, et nunquam cum Ascensione Domini, vel cum Pentecoste eiusdemque die octava, vel cum festo Corporis Christi, sicut nunc, evenire potest.

e) Sicut ex allato Calendario patet, festum Ss. Petri et Pauli, semper erit in Feria V. ita ut fere impossibilis evadat illius occursus cum octava Corporis Domini; immo absolute impossibilis fit occursus inter vigiliam Ss. Apostolorum et diem octavam eiusdem Corporis Christi. Atque tollitur inconveniens celebrandi processionem Corporis Christi absque Vesperis, quae dicendae forent de Ss. Petro et Paulo.

f) Insuper festivitas S. Ioachim erit semper in die vicesima Augusti, nec unquam occurret cum octava S. Laurentii vel Assumptionis. Unde nec ipsae Rubricae hisce in casibus necessariae forent.

Festum Ss. Nominis B. M. V. occurret semper in die decima Septembris seu feria VI, nec unquam cum Exaltatione S. Crucis conflictum patietur, neque cum octava eiusdem Nativitatis B. V. ita ut numquam in aliam diem transferendum esset. Et similiter Rubricarum difficultates finem haberent. Solemnitas S. Rosarii B. V. accideret semper in die prima mensis Octobris, nec amplius festum Ss. Angelorum Custodum ad aliam diem celebrandum nos adigeret, neque festum S. Francisci vel aliquod aliud.

g) Si die secunda Novembris accideret in aliqua dominica, sicut nunc facile evenire potest, Commemoratio Fidelium Defunctorum differtur ad aliam diem cum qua-

dam dilatione, quae minus arridet; namque moram aliquam afferre videtur suffragiis pro animabus, piacularibus flammis addictis. Dum, e contra, fixis dominicis, Commemoratio Defunctorum semper in feria V recurret.

h) Quaevis vigilia, ex. g. S. Petri, Assumptionis etc. incidet semper in eamdem feriam, ita ut eadem antiphona feriae determinata quotannis haberetur, quod sua utilitate et commodo non caret.

i) Denique Adventus, impraesenti, cominicis quatuor constat eiusque hebdomadae saepe nonnullis diebus vel imminuuntur, vel redundant; quia dominicae, cum sint mobiles, per aliquod hebdomadae spatium ascendunt et descendunt. E contra, fixis dominicis, omne incommodum sublatum est; quia Adventus semper incipit a die 26 Novembris et desinit ad diem 17 Decembris: ex quo fit ut Adventus ex quatuor integris hebdomadis, nec plus nec minus, constet. Has quidem, ut alias plures utilitates brevitatis ergo praetereamus, delibasse sufficiat.

(*Contin.*).

P. P. SCHOLASTICUS C. M.

QUAESTIO SOLVENDA

PRO MENSE SEPTEMBRI 1899.

Ius transferendi (quoad solemnitatem) festum Sacratissimi Cordis Iesu, Ordinariis locorum datum (*Decr. in Romana, apud Ephem. Liturg. an. 1897, pag. 563*), ita ne intelligendum, ut in eamdem diem, semel pro semper eligendam, transferri debeat, an potius ut in diem quotannis pro opportunitate diversam transferri valeat?

APPENDIX

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI
LEONIS
DIVINA PROVIDENTIA
PAPAE XIII.

LITTERAE ENCYCLICAE

AD PATRIARCHAS PRIMATES ARCHIEPISCOPOS EPISCOPOS
ALIOSQUE LOCORUM ORDINARIOS
PACEM ET COMMUNIONEM
CUM APOSTOLICA SEDE HABENTES

DE HOMINIBUS
SACRATISSIMO CORDI IESU
DEVOVENDIS

VENERABILIBUS FRATRIBUS
PATRIARCHIS PRIMATIBUS ARCHIEPISCOPIS EPISCOPIS
ALIISQUE LOCORUM ORDINARIIS
PACEM ET COMMUNIONEM
CUM APOSTOLICA SEDE HABENTIBUS

LEO PAPA XIII.

VENERABILES FRATRES

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

Annum Sacrum, more institutoque maiorum in hac alma Urbe proxime celebrandum, per apostolicas Litteras, ut probe nostis, nuperrime indiximus. Hodierno autem die, in spem auspiciumque peragendae sanctius religiosissimae celebritatis, au-

ctores suasoresque sumus praeclarae cuiusdam rei, ex qua quidem, si modo omnes ex animo, si consentientibus libentibusque voluntatibus paruerint, primum quidem nomini christiano, deinde societati hominum universae fructus insignes non sine caussa expectamus eosdemque mansuros.

Probatissimam religionis formam, quae in cultu Sacratissimi Cordis Iesu versatur, sancte tueri ac maiore in lumine collocare non semel conati sumus, exemplo Decessorum Nostrorum Innocentii XII, Benedicti XIII, Clementis XIII, Pii VI eodemque nomine VII ac IX: idque maxime per Decretum egimus die XXVIII Iunii mensis an. MDCCCLXXXIX datum, quo scilicet Festum eo titulo ad ritum primae classis eveximus. Nunc vero luculentior quaedam obsequii forma obversatur animo, quae scilicet honorum omnium, quotquot Sacratissimo Cordi haberi consueverunt, velut absolutio perfectioque sit: eamque Iesu Christo Redemptori pergratam fore confidimus. Quamquam haec, de qua loquimur, haud sane nunc primum mota res est. Etenim abhinc quinque ferme lustris, cum saecularia solemnia imminerent iterum instauranda postea quam mandatum de cultu divini Cordis propagando beata Margarita Maria de Alacoque divinitus acceperat, libelli supplices non a privatis tantummodo, sed etiam ab Episcopis ad Pium IX in id undique missi complures, ut communitatem generis humani devovere augustissimo Cordi Iesu vellet. Differri placuit rem, quo decerneretur maturius: interim devovendi sese singillatim civitatibus data facultas volentibus, praescriptaque devotionis formula. Novis nunc accedentibus caussis, maturitatem venisse rei perficiendae iudicamus.

Atque amplissimum istud maximumque obsequii et pietatis testimonium omnino convenit Iesu Christo, quia ipse princeps est ac dominus summus. Videlicet imperium eius non est tantummodo in gentes catholici nominis, aut in eos solum, qui sacro baptismate rite abluti, utique ad Ecclesiam, si spectetur ius, pertinent, quamquis vel error opinionum devios agat, vel dissensio a caritate seiungat: sed complectitur etiam quotquot numerantur christianae fidei expertes, ita ut verissime in potestate Iesu Christi sit universitas generis humani. Nam qui Dei Patris Unigenitus est, eamdemque habet cum ipso substantiam, *splen-*

dor gloriae et figura substantiae eius (1), huic omnia cum Patre communia esse necesse est, proptereaque quoque rerum omnium summum imperium. Ob eam rem Dei Filius de se ipse apud Prophetam, *Ego autem*, effatur, *constitutus sum rex super Sion montem sanctum eius. — Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me, et dabo Tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae* (2). Quibus declarat, se potestatem a Deo accepisse cum in omnem Ecclesiam quae per Sion montem intelligitur, tum in reliquum terrarum orbem, qua eius late termini proferuntur. Quo autem summa istâ potestas fundamento nitatur, satis illa docent, *Filius meus es tu*. Hoc enim ipso quod omnium Regis est Filius, universae potestatis est heres: ex quo illa, *dabo Tibi gentes hereditatem tuam*. Quorum sunt ea similia, quae habet Paulus apostolus: *Quem constituit heredem universorum* (3)

Illud autem considerandum maxime, quid affirmaverit de imperio suo Iesus Christus non iam per apostolos aut prophetas, sed suis ipse verbis. Quaerenti enim romano praesidi: *ergo rex es tu?* sine ulla dubitatione respondit: *tu dicis quia rex sum ego* (4). Atque huius magnitudinem potestatis et infinitatem regni illa ad Apostolos apertius confirmant: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra* (5). Si Christo data potestas omnis, necessario consequitur, imperium eius summum esse oportere, absolutum, arbitrio nullius obnoxium, nihil ut ei sit nec par nec simile: cumque data sit in caelo et in terra, debet sibi habere caelum terrasque parentia. Re autem vera ius istud singulare sibique proprium exercuit, iussis nimirum Apostolis evulgare doctrinam suam, congregare homines in unum corpus Ecclesiae per lavacrum salutis, leges denique imponere, quas recusare sine salutis sempiternae discrimine nemo posset.

Neque tamen sunt in hoc omnia. Imperat Christus non iure

(1) Hebr. I, 3.
(2) Ps. II.
(3) Heb. I. 2.
(4) Ioan. XVIII, 37.
(5) Matt. XXVIII.

tantum nativo, quippe Dei Unigenitus, sed etiam quaesito. Ipse enim eripuit nos *de potestate tenebrarum* (1), idemque *dedit redemptionem semetipsum pro omnibus* (2). Ei ergo facti sunt *populus acquisitionis* (3) non solum et catholici et quotquot christianum baptisma rite accepere, sed homines singuli et universi. Quam in rem apte Augustinus: *quaeritis*, inquit, *quid emerit? Videte quid dederit, et invenietis quid emerit. Sanguis Christi pretium est. Tanti quid valet? quid, nisi totus mundus? quid, nisi omnes gentes? Pro toto dedit, quantum dedit* (4).

Cur autem ipsi infideles potestate dominatuque Iesu Christi teneantur, caussam sanctus Thomas rationemque, edisserendo, docet. Cum enim de iudiciali eius potestate quaesisset, num ad homines porrigatur universos, affirmassetque, *iudiciaria potestas consequitur potestatem regiam*, plane concludit: *Christo omnia sunt subiecta quantum ad potestatem, etsi nondum sunt ei subiecta quantum ad executionem potestatis* (5). Quae Christi potestas et imperium in homines exercetur per veritatem, per iustitiam, maxime per caritatem.

Verum ad istud potestatis dominationisque suae fundamentum duplex benigne ipse sinit ut accedat a nobis, si libet, devotio voluntaria. Porro Iesus Christus, Deus idem ac Redemptor, omnium est rerum cumulata perfectaque possessione locuples: nos autem adeo inopes atque egentes ut, quo eum munerari liceat, de nostro quidem suppetat nihil. Sed tamen pro summa bonitate et caritate sua minime recusat quin sibi, quod suum est, perinde demus, addicamus, ac iuris nostri foret: nec solum non recusat, sed expetit ac rogat: *Fili praebe cor tuum mihi* (6). Ergo gratificari illi utique possumus voluntate atque affectione animi. Nam ipsi devovendo nos, non modo et agnoscimus et accipimus imperium eius aperte ac libenter: sed re ipsa testamur,

(1) Coloss. 1, 18.
(2) I. Tim. II, 6.
(3) I, Petr. II, 9.
(4) Tract. 120 in Ioan.
(5) 3ª p. q. 59 a. 4.
(6) S. Thom. l. c.

si nostrum id esset quod dono damus, summa nos voluntate daturos; ac petere ab eo ut id ipsum, etsi plane suum, tamen accipere a nobis ne gravetur. Haec vis rei est, de qua agimus, haec Nostris subiecta verbis sententia. — Quoniamque inest in Sacro Corde symbolum atque expressa imago infinitae Iesu Christi caritatis, quae movet ipsa nos ad emendum mutuo, ideo consentaneum est dicare se Cordi eius augustissimo : quod tamen nihil est aliud quam dedere atque obligare se Iesu Christo, quia quidquid honoris, obsequii, pietatis divino Cordi tribuitur, vere et proprie Christo tribuitur ipsi.

Itaque ad istiusmodi devotionem voluntate suscipiendam excitamus cohortamurque quotquot divinissimum Cor et noscant et diligant: ac valde velimus, eodem id singulos die efficere, ut tot millium idem voventium animorum significationes uno omnes tempore ad caeli templa pervehantur. — Verum numne elabi animo patiemur innumerabiles alios, quibus christiana veritas nondum affulsit? Atqui eius persona geritur a Nobis, qui venit salvum facere quod perierat, quique totius humani generis saluti addixit sanguinem suum. Propterea eos ipsos qui in umbra mortis sedent, quemadmodum excitare ad eam, quae vere vita est, assidue studemus, Christi nuntiis in omnes partes ad erudiendum dimissis, ita nunc, eorum miserati vicem, Sacratissimo Cordi Iesu commendamus maiorem in modum et, quantum in Nobis est, dedicamus. — Qua ratione haec, quam cunctis suademus, cunctis est profutura devotio. Hoc enim facto, in quibus est Iesu Christi cognitio et amor, ii facile sentient sibi fidem amoremque crescere. Qui, Christo cognito, praecepta tamen eius legemque negligunt, iis fas erit e Sacro Corde flammam caritatis arripere. Iis demum longe miseris, qui caeca superstitione conflictantur, caeleste auxilium uno omnes animo flagitabimus, ut eos Iesus Christus, sicut iam sibi habet subiectos *secundum potestatem*, subiiciat aliquando *secundum executionem potestatis*, neque solum *in futuro saeculo, quando de omnibus voluntatem suam implebit, quosdam quidem salvando, quosdam puniendo* (8), sed in hac etiam vita mortali, fidem scilicet ac sanctitatem impertiendo; quibus illi virtutibus colere Deum queant, uti par est, et ad sempiternam in caelo felicitatem contendere.

Cuiusmodi dedicatio spem quoque civitatibus affert rerum meliorum, cum vincula instaurare aut firmius possit adstringere, quae res publicas natura iungunt Deo. — Novissimis hisce temporibus id maxime actum, ut Ecclesiam inter ac rem civilem quasi murus intersit. In constitutione atque administratione civitatum pro nihilo habetur sacri divinique iuris auctoritas, eo proposito ut communis vitae consuetudinem nulla vis religionis attingat. Quod huc ferme recidit, Christi fidem de medio tollere, ipsumque, si fieri posset, terris exigere Deum. Tanta insolentia elatis animis, quid mirum quod humana gens pleraque in eam inciderit rerum perturbationem iisque iactetur fluctibus, qui metu et periculo vacuum sinant esse neminem? Certissima incolumitatis publicae firmamenta dilabi necesse est, religione posthabita. Poenas autem Deus de perduellibus iustas meritasque sumpturus, tradidit eos suae ipsorum libidini, ut serviant cupiditatibus ac sese ipsi nimia libertate conficiant.

Hinc vis illa malorum quae iamdiu insident, quaeque vehementer postulant, ut unius auxilium exquiratur, cuius virtute depellantur. Quisnam autem ille sit, praeter Iesum Christum Unigenitum Dei? *Neque enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri* (1). Ad illum ergo confugiendum, qui est *via, veritas et vita*. Erratum est: redeundum in viam: obductae mentibus tenebrae: discutienda caligo luce veritatis: mors occupavit: apprehendenda vita. Tum denique licebit sanari tot vulnera, tum ius omne in pristinae auctoritatis spem revirescet, et restituentur ornamenta pacis, atque excident gladii fluentque arma de manibus, cum Christi imperium omnes accipient libentes eique parebunt, *atque omnis lingua* confitebitur *quia Dominus Iesu Christus in gloria est Dei Patris* (2).

Cum Ecclesia per proxima originibus tempora caesareo iugo premeretur, conspecta sublime adolescenti imperatori crux, amplissimae victoriae, quae mox est consecuta, auspex simul atque effectrix. En alterum hodie oblatum oculis auspicatissimum divinissimumque signum: videlicet Cor Iesu sacratissimum.

(1) Act. IV, 12.
(2) Phil. II. 11.

superimposita cruce splendidissimo candore inter flammas elucens. In eo omnes collocandae spes: ex eo hominum petenda atque expectanda salus.

Denique, id quod praeterire silentio nolumus, illa quoque caussa, privatim quidem Nostra, sed satis iusta et gravis, ad rem suscipiendam impulit, quod bonorum omnium auctor Deus Nos haud ita pridem, periculoso depulso morbo, conservavit. Cuius tanti beneficii, auctis nunc per Nos Sacratissimo Cordi honoribus, et memoriam publice extare volumus et gratiam.

Itaque edicimus ut diebus nono, decimo, undecimo proximi mensis Iunii, in suo cuiusque urbis atque oppidi templo principe statae supplicationes fiant, perque singulos eos dies ad ceteras preces Litaniae Sanctissimi Cordis adiiciantur auctoritate Nostra probatae: postremo autem die formula Consecrationis recitetur: quam vobis formulam, Venerabiles Fratres, una cum his litteris mittimus.

Divinorum munerum auspicem benevolentiaeque Nostrae testem vobis et clero populoque, cui praecestis, apostolicam benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die XXV Maii, An. MDCCCLXXXXIX, Pontificatus Nostri vicesimo secundo.

LEO PP. XIII.

AD SACRATISSIMUM COR IESU

Formula consecrationis recitanda.

Iesu dulcissime, Redemptor humani generis, respice nos ad altare tuum humillime provolutos. Tui sumus, tui esse volumus; quo autem Tibi coniuncti firmius esse possimus, en hodie Sacratissimo Cordi tuo se quisque nostrum sponte dedicat. — Te quidem multi novere numquam: Te, spretis mandatis tuis, multi repudiarunt. Miserere utrorumque, benignissime Iesu: atque ad sanctum Cor tuum rape universos. Rex esto, Domine, nec fidelium tantum qui nullo tempore discessere a te, sed etiam pro-

digorum filiorum qui Te reliquerunt: fac hos, ut domum paternam cito repetant, ne miseria et fame pereant. Rex esto eorum, quos aut opinionum error deceptos habet, aut discordia separatos, eosque ad portum veritatis atque ad unitatem fidei revoca, ut brevi fiat unum ovile et unus pastor. Rex esto denique eorum omnium, qui in vetere gentium superstitione versantur, eosque e tenebris vindicare ne renuas in Dei lumen et regnum. Largire, Domine, Ecclesiae tuae securam cum incolumitate libertatem; largire cunctis gentibus tranquillitatem ordinis: perfice, ut ab utroque terrae vertice una resonet vox: Sit laus divino Cordi, per quod nobis parta salus: ipsi gloria et honor in saecula: amen.

IMPRIMATUR

P. Fr. Albertus Lepidi O. P.

S. P. A. Magister.

IMPRIMATUR

Franciscus Cassetta Patriarch. Antioch. Vicesgerens.

Proprietas Literaria.

G.B. Agnolucci, gerente responsabile

Roma, Tip. F.lli Amoroso — Torretta Borghese 22-25.